2018-074

Archeologienota Ieper Steverlyncklaan (Picanol)

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

29-5-2018

Titel: Archeologienota Ieper Steverlyncklaan

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Birger Stichelbaut

Projectcode bureauonderzoek: 2018E193

Intern projectnummer: 2018.074

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Ieper, Steverlyncklaan 15

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 46474 en Y: 171887; X: 47126 en Y: 171376

Oppervlakte plangebied: 268.811m²

Oppervlakte geplande werken: ca. 14.000m²

Kadastergegevens: Ieper, afdeling 1, sectie C, perceel nr. 134z3 en 134a3 (zie figuur 8)

Topografische kaart: zie figuur 6 en 7

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Dr. Birger Stichelbaut (UGent), Piet Sileghem en Yves Steverlynck (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 29/05/2018

© Acke & Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 15
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 16
2.4. HISTORISCHE SITUERING 19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 28

3. SYNTHESE 30

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 30
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 30
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 31
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 32
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 34

4. SAMENVATTING 36

5. BIBLIOGRAFIE 37

6. BIJLAGES 38

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Ieper Steverlyncklaan 15, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Ieper in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

[2] http://www.geopunt.be/kaart

[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

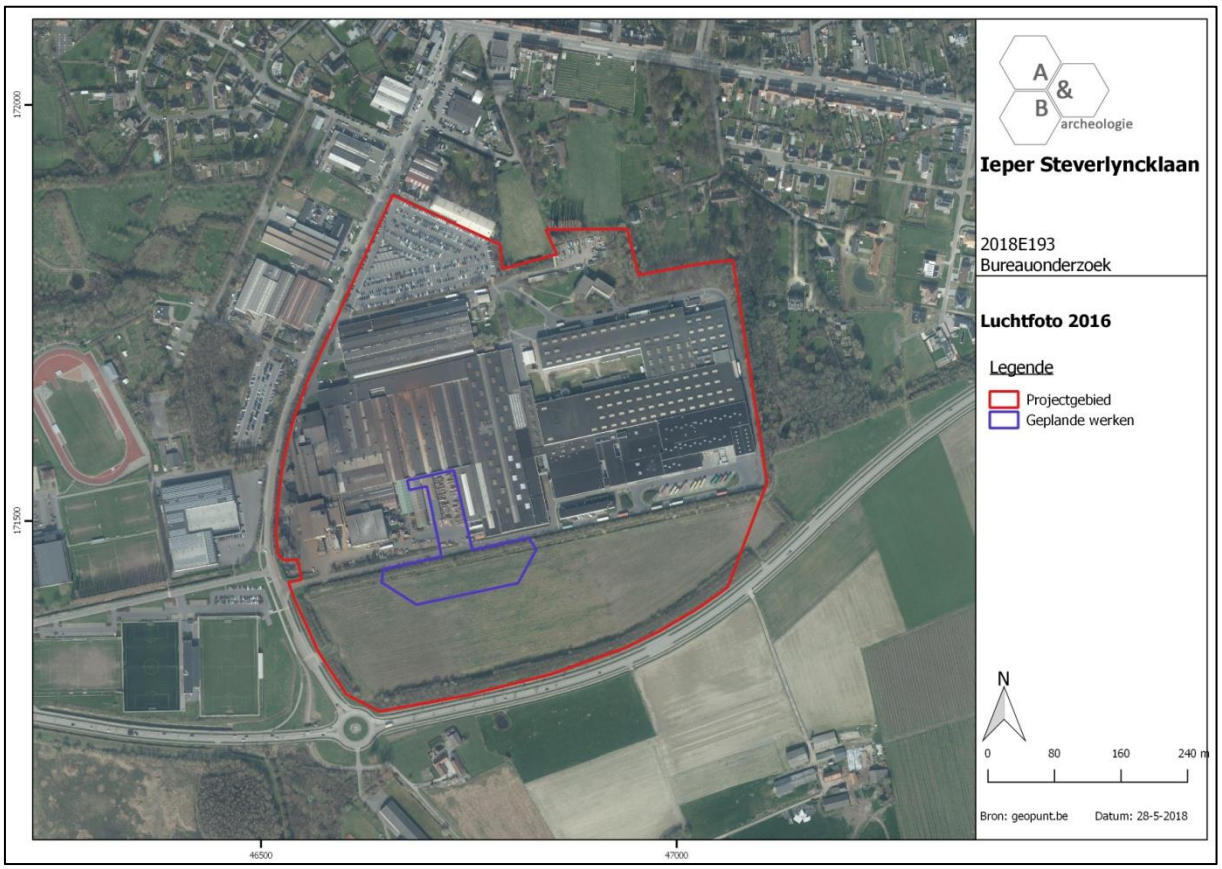
De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Gezien de ligging van het plangebied in de frontzone van de Eerste Wereldoorlog werd bijkomende informatie gevraagd aan Dr. Birger Stichelbaut (UGent). Gezien geen structuren aanwezig zijn binnen de zone van de geplande werken, werd geen gedetailleerde studie opgemaakt, maar wel een samenvattende interpretatiekaart.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein is gelegen in Ieper in de provincie West-Vlaanderen, aan de Steverlyncklaan en de Zuiderring, ter hoogte van huisnummer 15. De oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 268811m² (zie figuur 1 – rode omkadering), de geplande werken beslaan hiervan slechts een deel, ca. 14000m² (zie figuur 1 – paarse omkadering). Het zuidelijk deel van het terrein is momenteel in gebruik als landbouwgrond, op het noordelijk deel is een grootschalige fabriek en parking gevestigd.

Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Ieper, afdeling 1, sectie C, perceel nr. 134a4, 138p, 118h, 122h, 134z3 en 134a3.

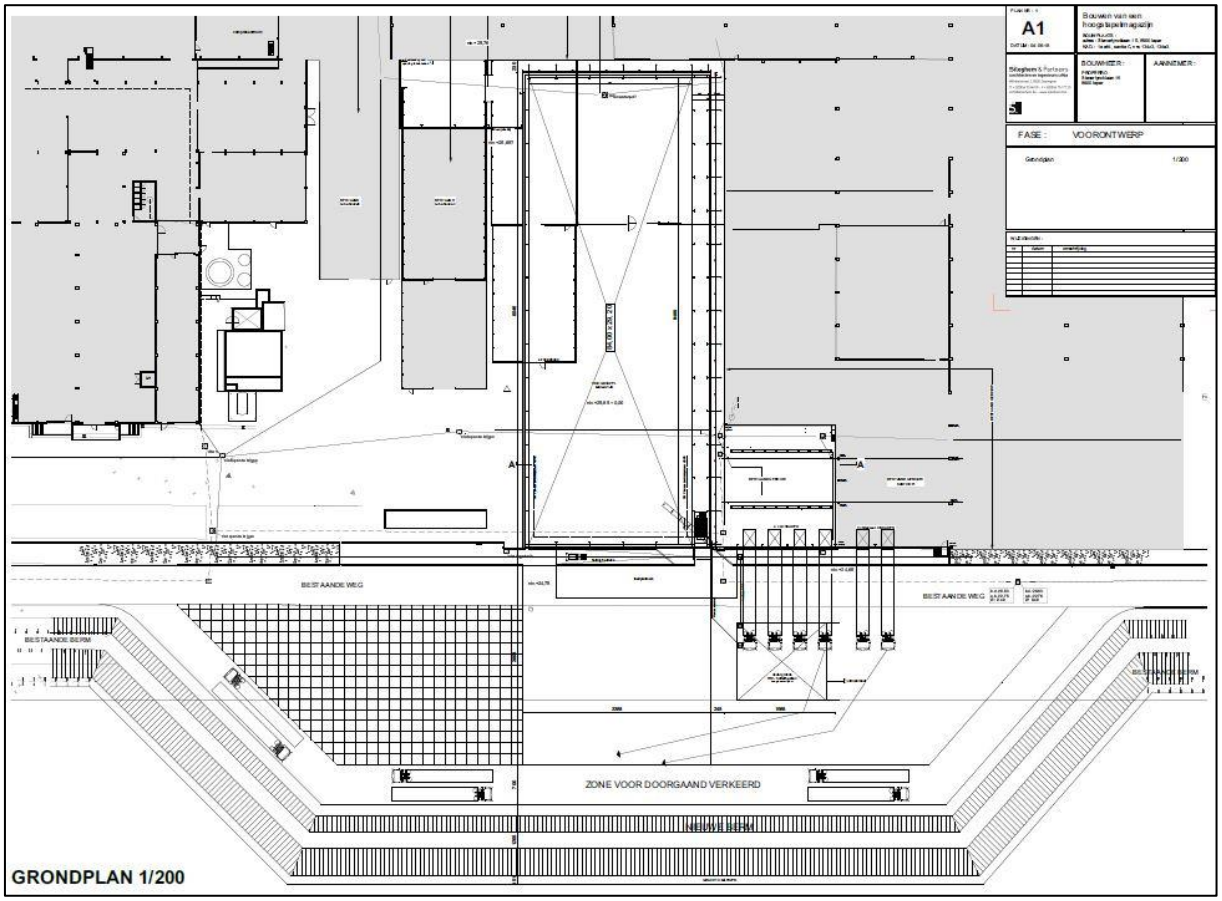

Figuur 1 Uitsnede uit de orthofoto van 2016 met aanduiding van het plangebied en de plaats van de geplande werken (bron: geopunt.be).

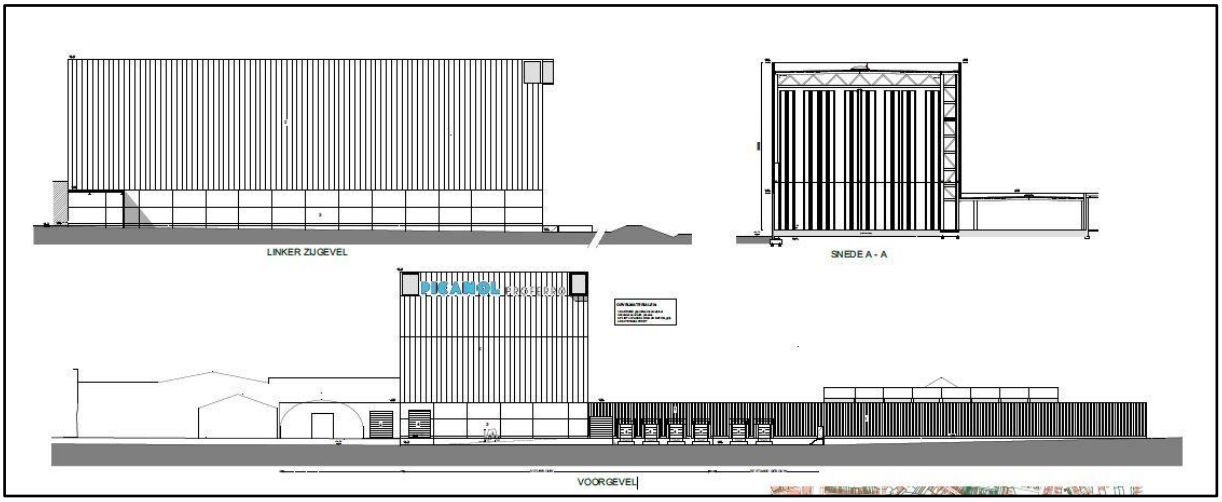
2.2. Geplande werken

De geplande werken kunnen opgedeeld worden in 2 delen. Een eerste deel bestaat uit het optrekken van een hoogstapelmagazijn met een oppervlakte van ca. 3100m². Ter hoogte van deze nieuwbouw bevindt zich momenteel een verharde parking (oosten) en een gebouw (westen). De parking en het gebouw zullen uitgebroken worden voor de bouw van het nieuwe hoogstapelmagazijn. Voor de bouw van het magazijn zal ca. 1,15m opgehoogd worden. De geplande werken zullen hierdoor weinig tot geen nieuwe impact in de bodem teweeg brengen.

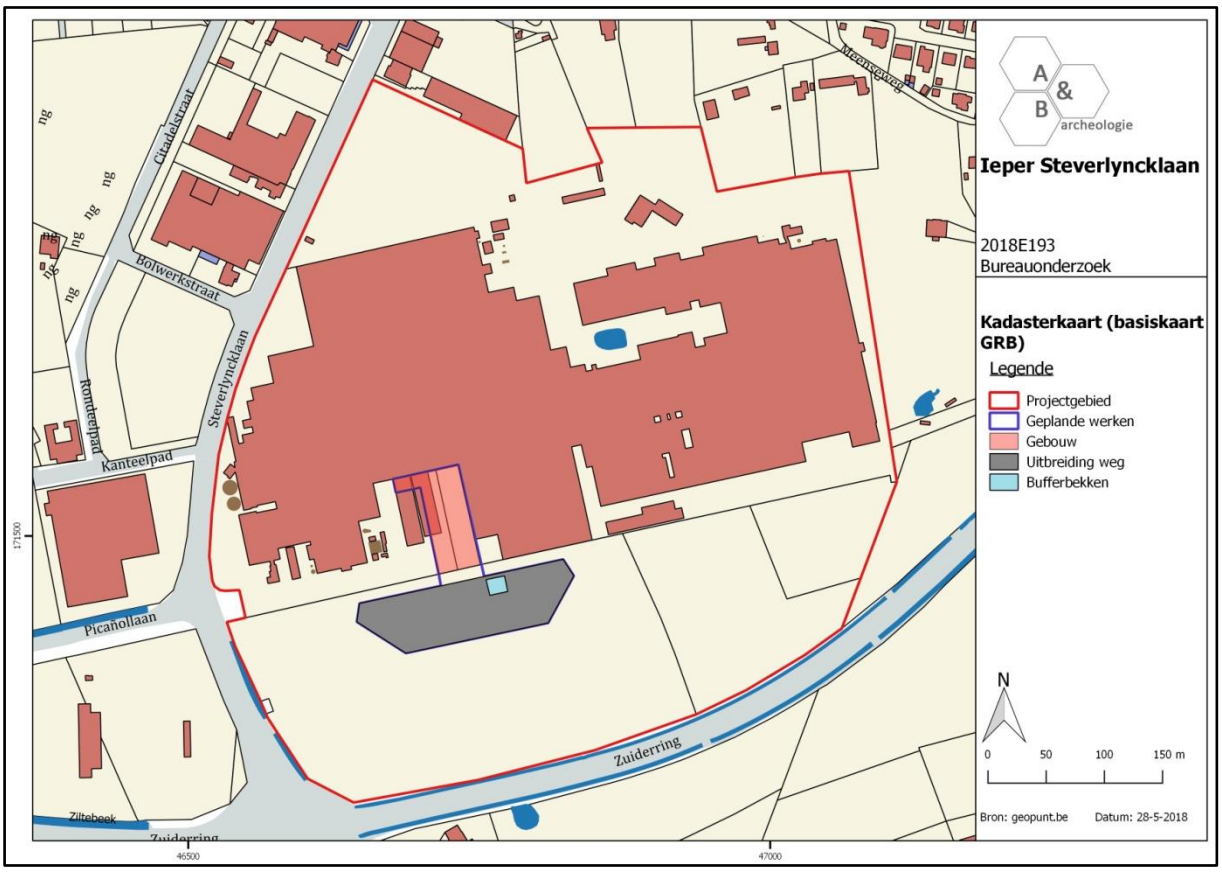
Daarnaast zal de bestaande weg uitgebreid worden met een zone voor doorgaand verkeer, een laadplatform en ondergronds bufferbekken (ca. 8500m²). Deze geplande werken bevinden zich ten zuiden van het nieuwe hoogstapelmagazijn, deels ter hoogte van de bestaande wegenis en deels ter hoogte van het akkerland. De nieuwe bijkomende buitenverhardingen zullen een oppervlakte innemen van ca. 5165m², vooral ter hoogte van het bestaande akkerland. In het akkerland zal ook een bufferbekken uitgegraven worden. De andere verhardingen blijven behouden en worden heringericht. Langsheen de zuidelijke grens zal een berm opgeworpen worden.

Figuur 2 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'. (bron: initiatiefnemer).

Figuur 3 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'. (bron: initiatiefnemer).

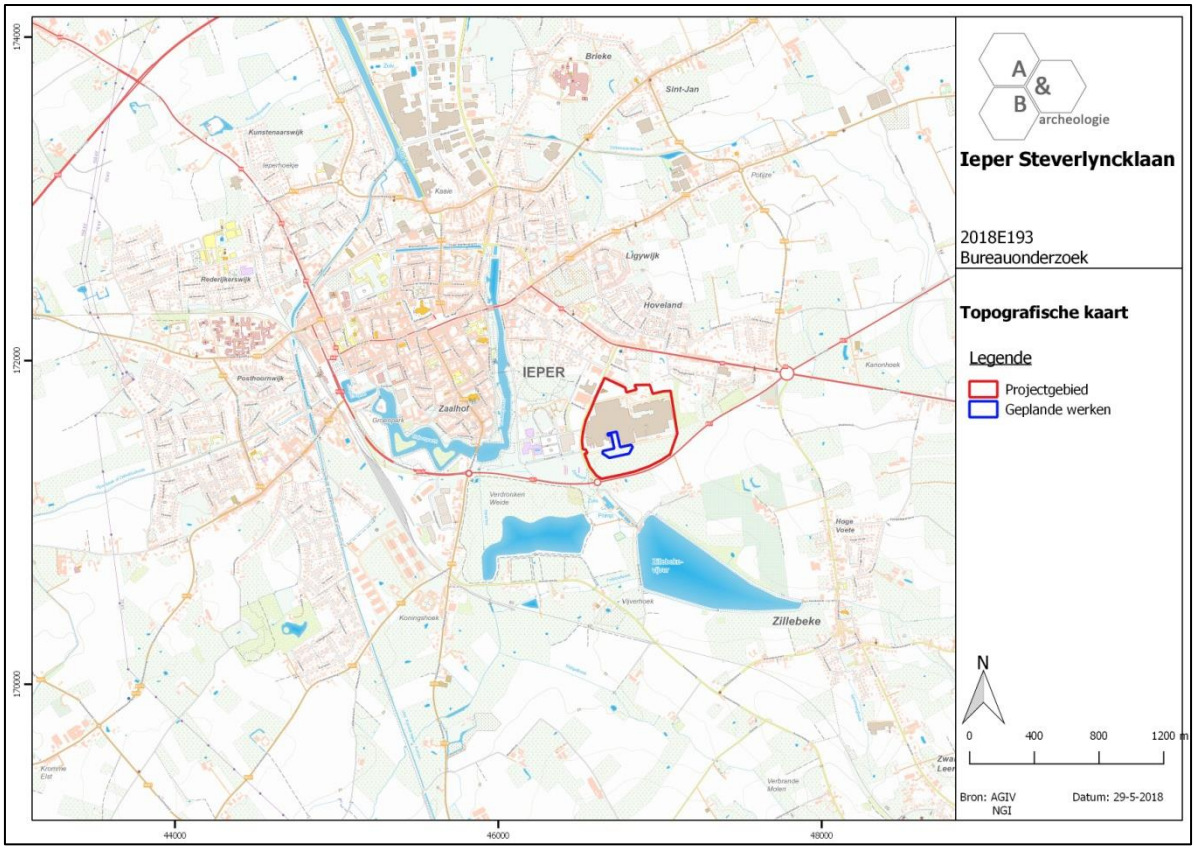
Figuur 4 Projectie van de geplande werken op het huidig kadaster (bron: geopunt en initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

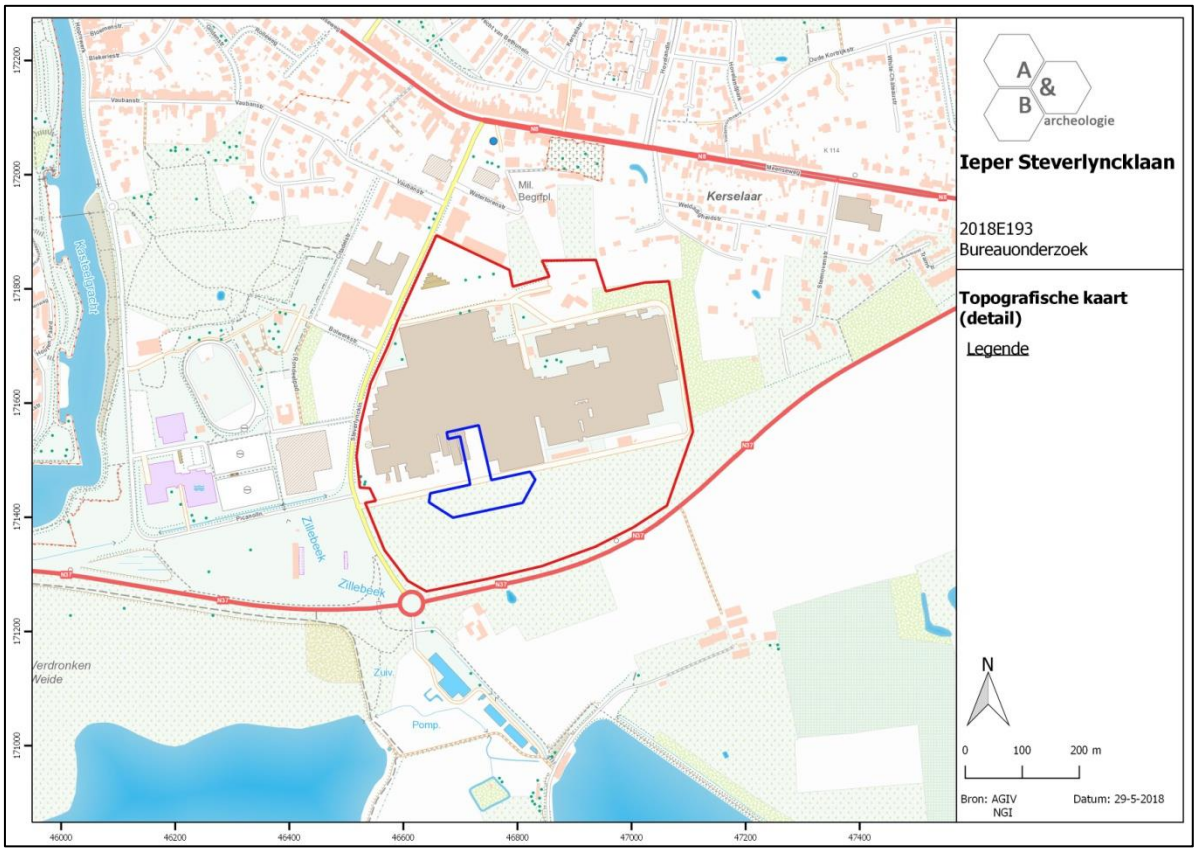
2.3.1. Topografische situering

Ieper is gelegen in de Westhoek in de provincie West-Vlaanderen. Ieper bestaat uit de deelgemeentes Brielen, Dikkebus, Sint-Jan, Hollebeke, Voormezele, Zillebeke, Boezinge, Zuidschote, Elverdinge en Vlamertinge. De gemeente wordt begrensd door de gemeentes Langemark-Poelkapelle, Zonnebeke, Heuvelland, Komen-Waasten, Poperinge, Vleteren en Lo-Reninge.

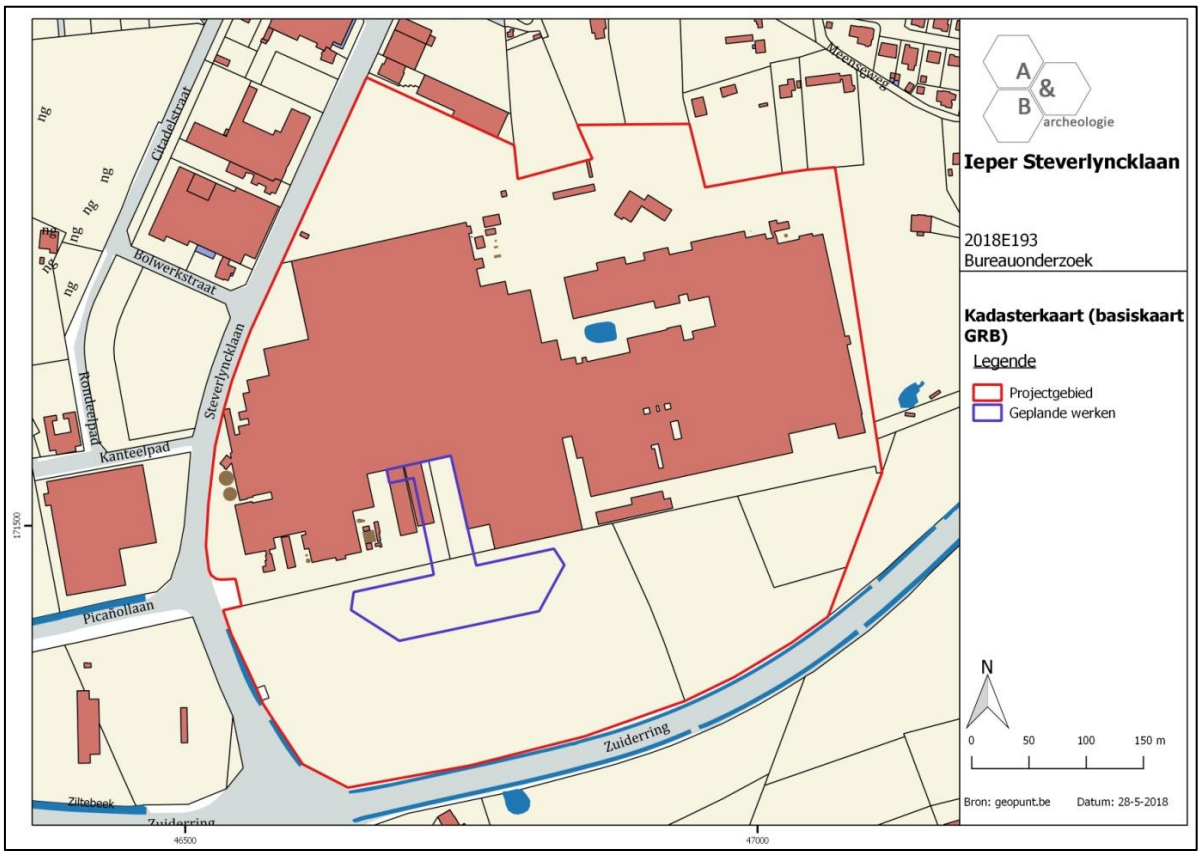
Het plangebied bevindt zich aan de oostelijke zijde van de stadskern van Ieper, meer bepaald aan de noordelijke zijde van de Zuiderring. Aan de westelijke zijde sluit het plangebied aan aan de Steverlyncklaan. De noordelijke en oostelijke begrenzing betreffen akkerlanden, bossen en tuinen van aanpalende bewoning. De Ziltebeek stroomt ca. 200m ten zuidwesten van het projectgebied. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Ieper, afdeling 1, sectie C, perceel nr. perceel nr. 134a4, 138p, 118h, 122h, 134z3 en 134a3.

Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

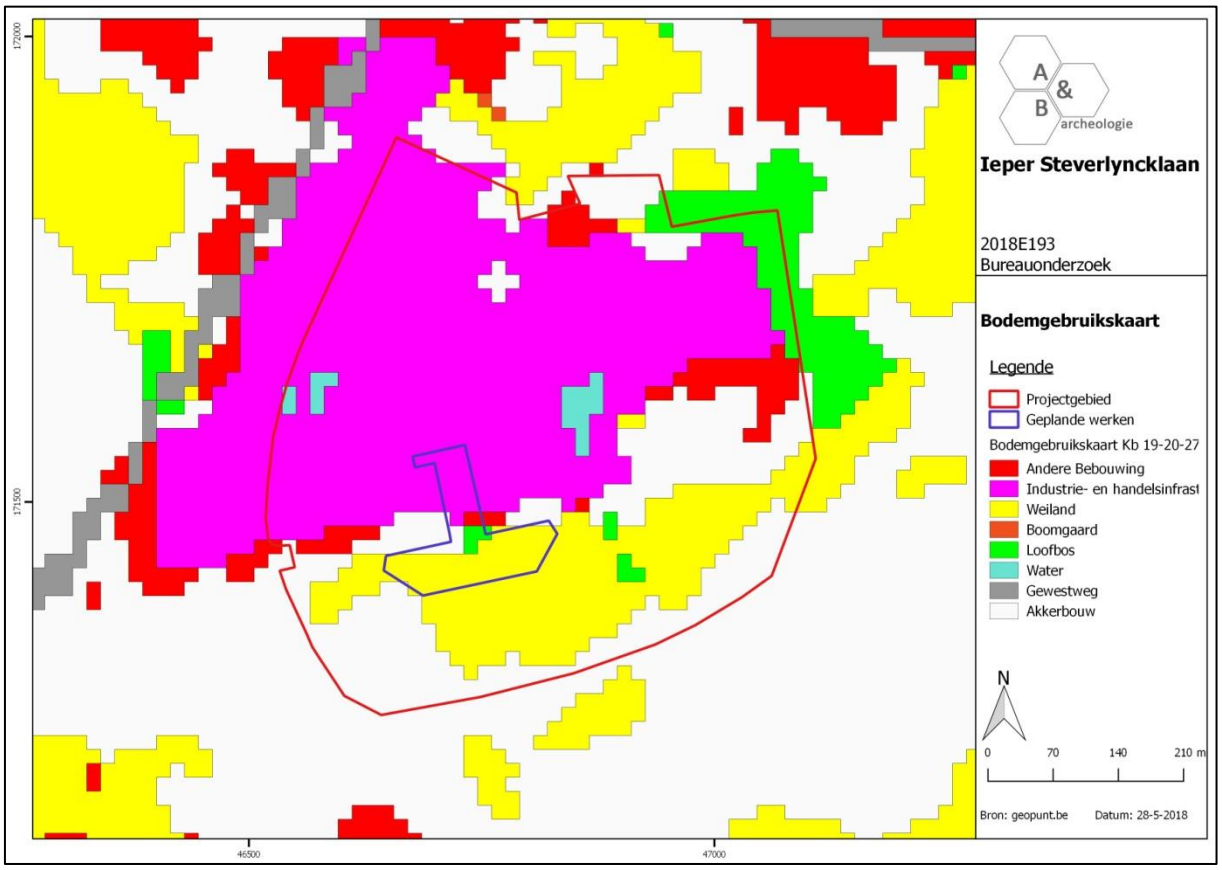

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelnummer (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in verschillende types. Het grootste deel van het terrein wordt aangegeven met de paarse inkleuring en betreft industrie- en handelsinfrastructuur. Het tweede type komt voor in het zuidelijke deel en wordt aangegeven met een witte en gele inkleuring wat neerkomt op akkerbouw en weiland. Een dergelijke type wordt als volgt omschreven: een bodem die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Het derde type wordt aangegeven met een rode inkleuring die slaat op andere bebouwing en is verspreid over het projectgebied aanwezig. Het grootste deel van het gebied wordt hierbij bedekt door structuren, waaronder gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groenzones. In totaal is bij dit type 30 tot 80% verhard. Daarnaast is er langs de oostelijke grens een strook ingekleurd als loofbos. Dit type is ook terug te vinden in het zuidelijk deel van het terrein, vermoedelijk als afboording van de akkers. Het laatste type wordt aangegeven met een blauwe inkleuring die slaat op water en is centraal verspreid op het terrein aanwezig.

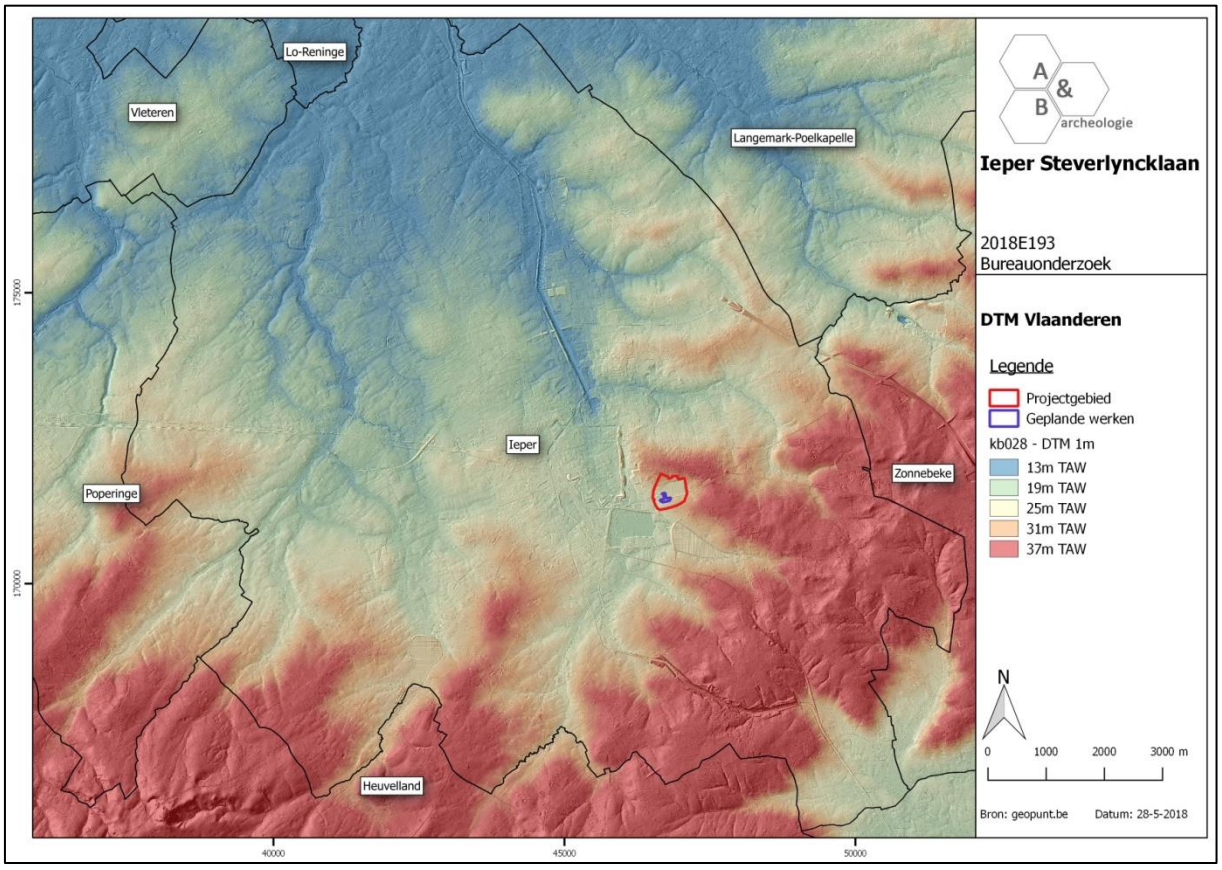
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

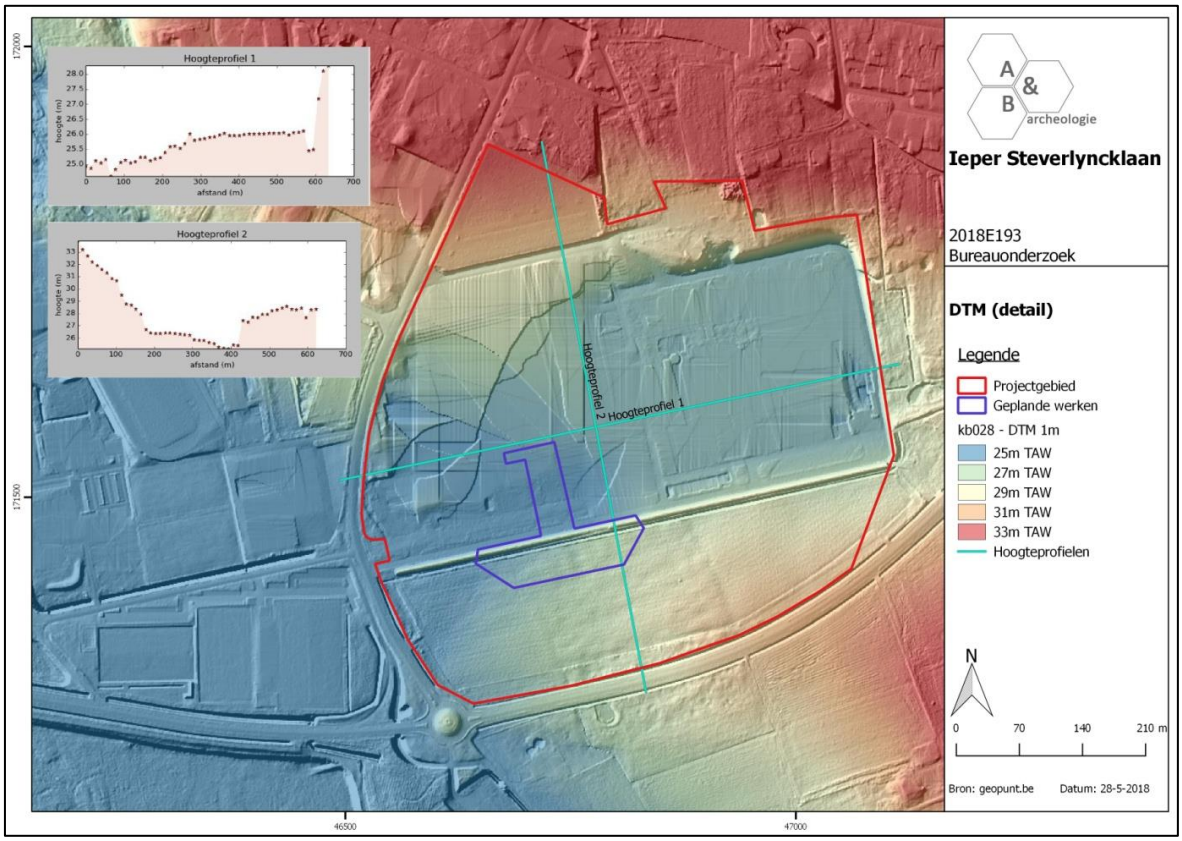
Ieper maakt deel uit van de Vlaamse zandleemstreek. Ten zuiden en oosten van de stad liggen enkele heuvelruggen die oplopen tot +58m TAW (ten oosten) en + 154m TAW (Kemmelberg, ten zuiden). Deze heuvels kennen uitlopers tot in de Ieperse deelgemeenten Voormezele en Hollebeke. Het grondgebied van de stad Ieper is minder hoog gelegen en helt licht af naar de Ieperlee, de waterloop die de stad van zuid naar noord doorkruist, toe.

Het DTM van het onderzoeksgebied toont aan dat ter hoogte van de fabrieksgebouwen het terrein een aantal meter afgegraven werd, vermoedelijk tijdens de bouw van de gebouwen. Ten noorden en ten zuiden van de gebouwen kent het terrein nog zijn oorspronkelijk verloop. Het terrein ten noorden bevindt zich op een hoogte van ca. 33m TAW. Ten zuiden, ter hoogte van de huidige akkers bevindt het terrein zich op een hoogte van ca. 28m TAW en kent het terrein een licht stijgend verloop in oostelijke richting.

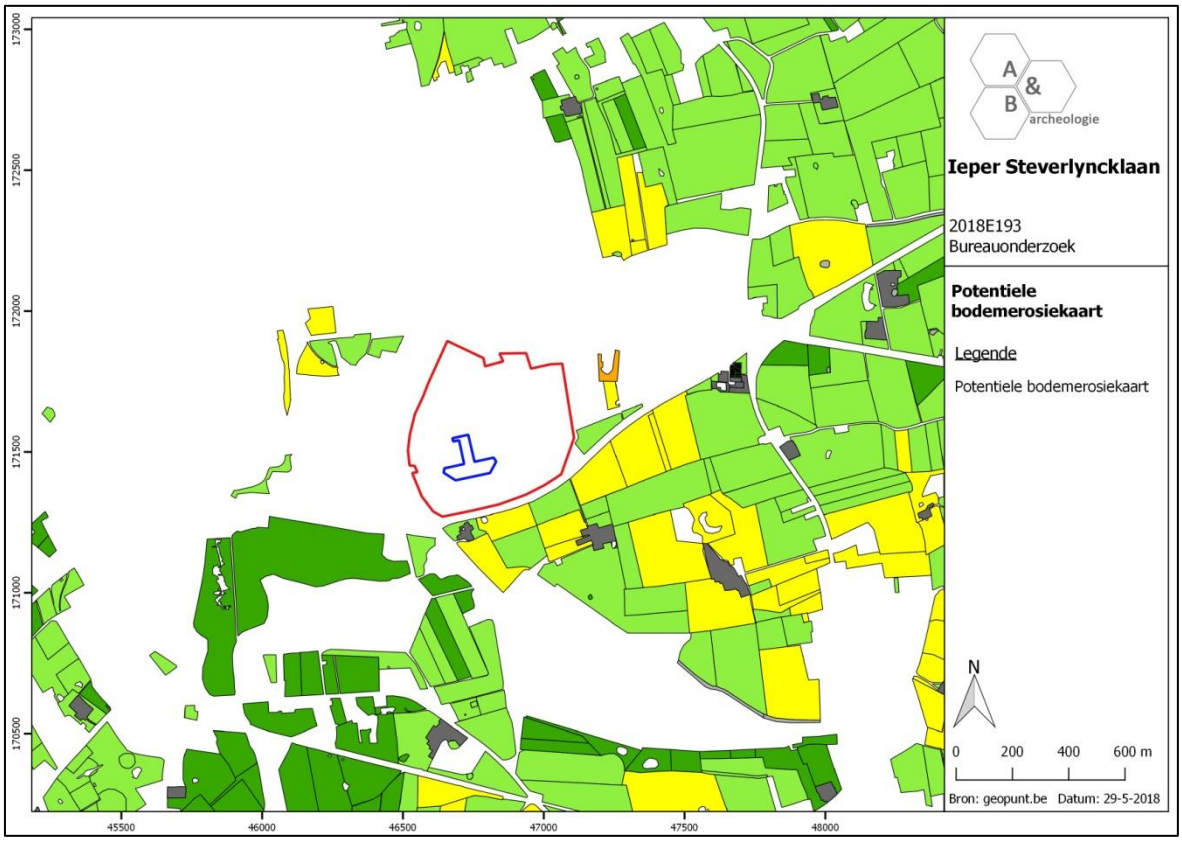
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd. De terreinen rondom kennen een gele of groene inkleuring. Deze inkleuringen geven aan dat de gebieden rondom en vermoedelijk ook het projectgebied zelf een verwaarloosbare tot lage erosiegraad kennen. De potentiële bodemerosiekaart baseert zich onder andere op de hellingsgraad van het terrein.

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

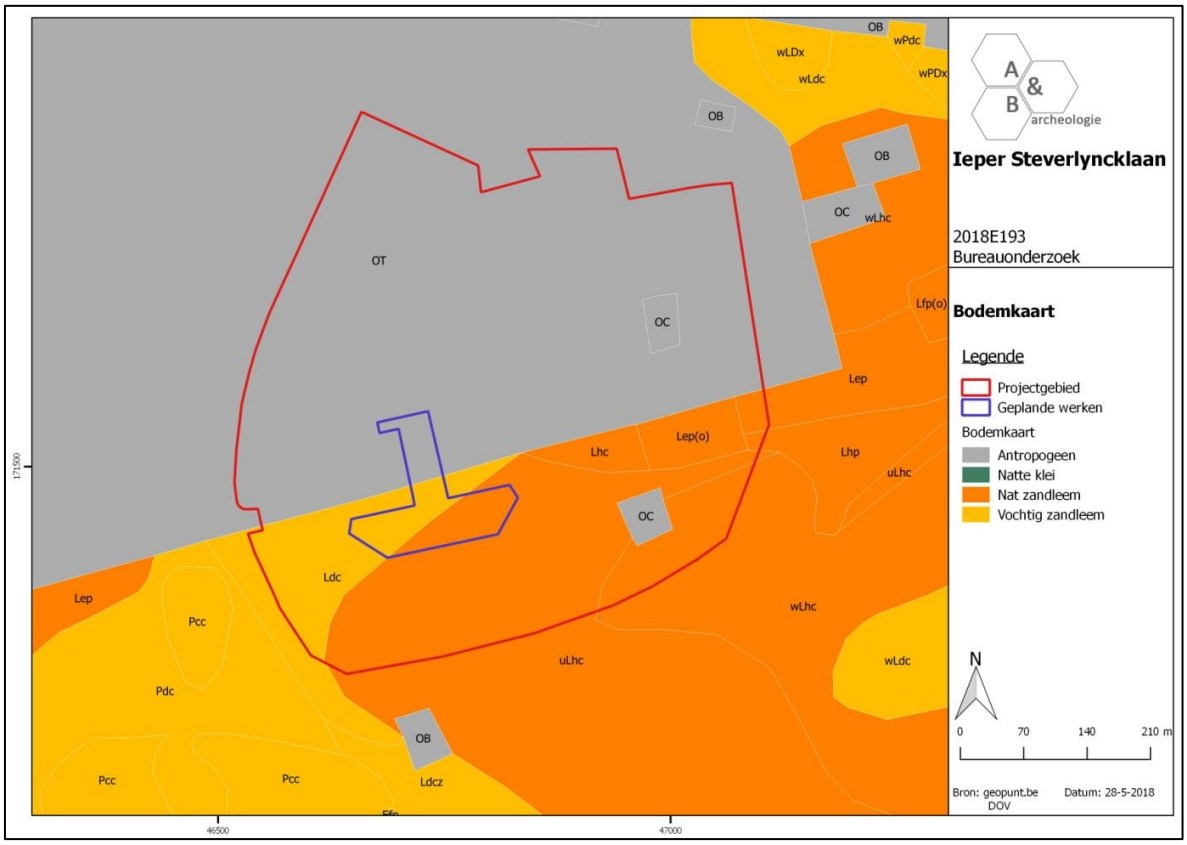

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Binnen de grenzen van het plangebied worden verschillende bodemtypes aangegeven. Het noordelijke deel staat gekarteerd als type OT, vergraven gronden. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in vergraven terreinen (OT) zijn daar een voorbeeld van. Daarnaast zijn er enkele delen gekarteerd als OC, kunstmatige gronden. Bij de kunstmatige gronden worden de gronden met verdwenen bewoningen (OC), gekenmerkt door onregelmatige terreinvormen en door zeer humeuze profielen. Wegens hun hoog humus- en fosfaatgehalte (gele vlekken) zijn deze gronden vruchtbaar. Dit deel komt overeen met het lager gelegen gebied, zoals te zien op het Digitaal Hoogtemodel, ten gevolge van de bouw van het fabriek.

Het zuidelijk deel is gekarteerd als Ldc, uLhc, wLhc, Lhc, Lep(o) en Lep bodem. Ldc en Lhc bodems zijn natte tot matig natte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De Ldc series zijn matig natte, matig gleyige zandleemgronden met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloogde horizont voor die aan de kontaktzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. Bij Ldc is de textuur B verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Bij de uLhc en wLhcbodems komt de klei of zand voor op geringe diepte (ondieper dan 75cm). Lepbodems zijn natte zandleembodems zonder profiel. Deze hydromorfe alluviale bodem is veel te nat en soms kortstondig geïnundeerd in de winter; vochtig in de zomer. De kleur is overwegend grijs met talrijke roestvlekken; dieper dan 80 cm wordt blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen.

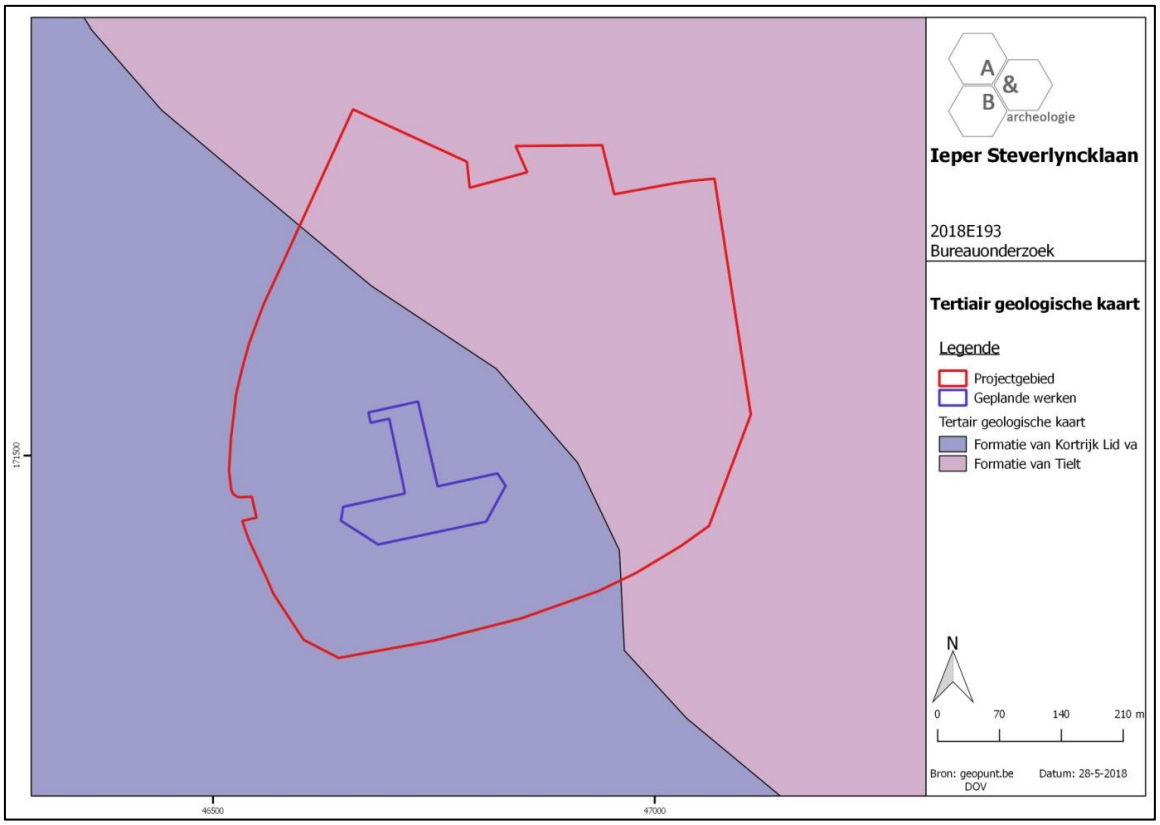
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

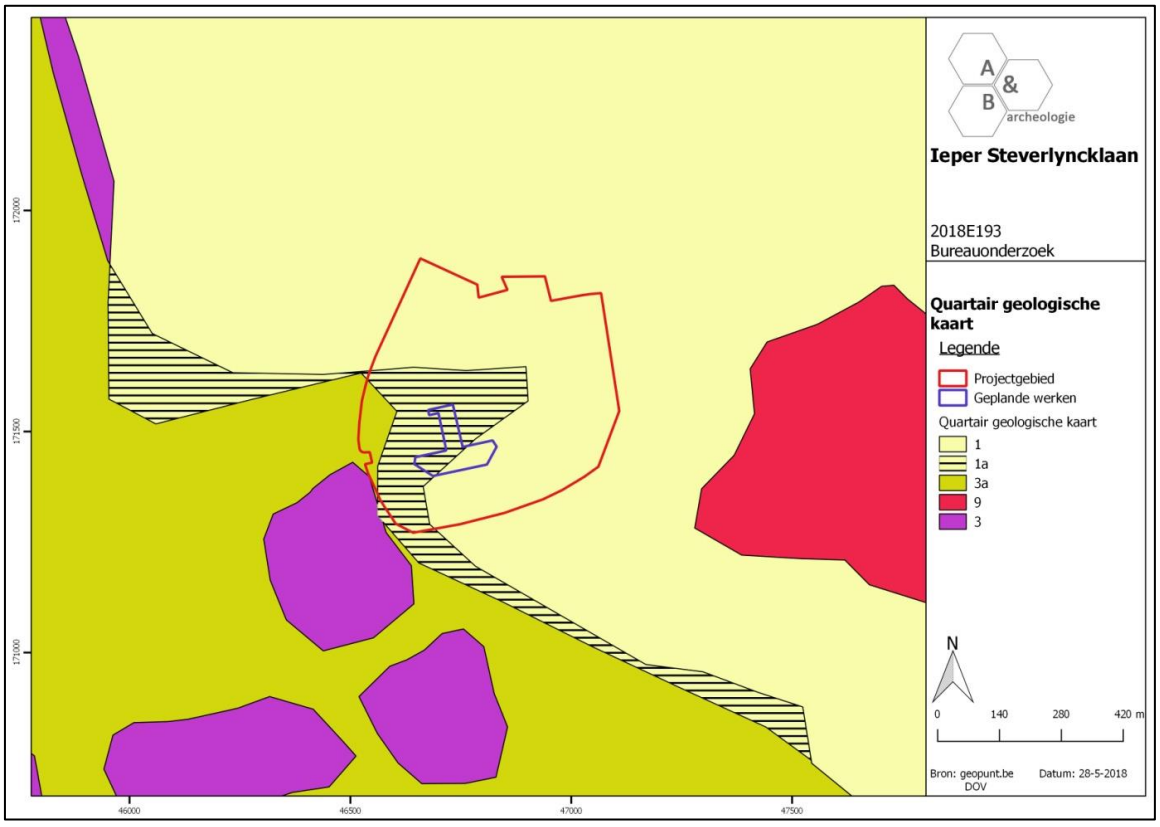
De Tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van de Formatie van Tielt en de Fomatie van Kortrijk. De formatie van Tielt bestaat uit grijsgroen zeer fijn kleihoudend zand tot silt. De Formatie van Tielt bevindt zich bovenop de Formatie van Kortrijk. Deze formatie bestaat uit een dik pakket mariene zandige klei uit het vroeg-Ieperiaan.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond van het plangebied voor het grootste deel bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: niet Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **E***LPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**H***Q*) aanwezig zijn. Een kleine strook aan de westelijke grens is gekarteerd als type 3: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Een deel van het terrein is gekarteerd als 1a en 3a. Deze achtervoegsels wijzen erop dat er op deze plaatsen fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig zijn.

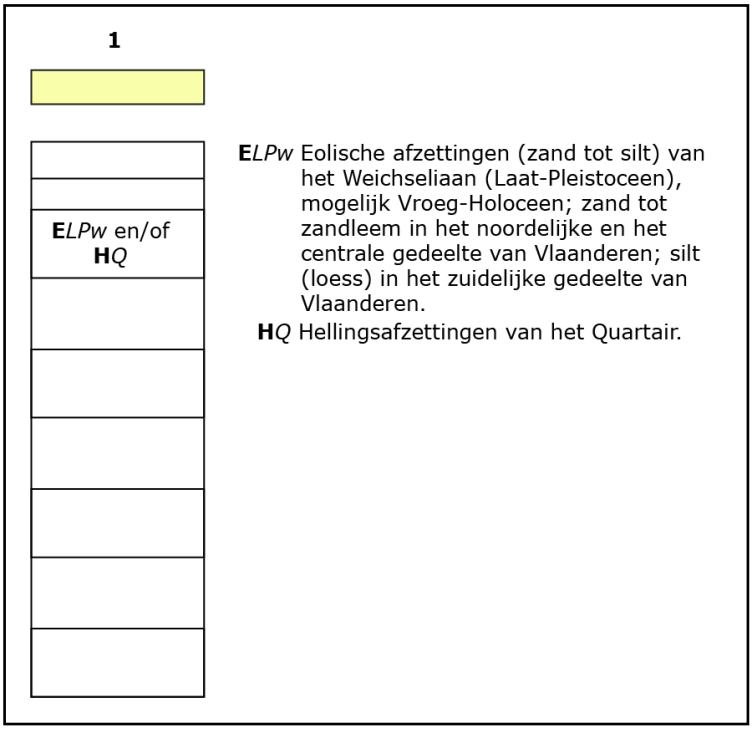
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

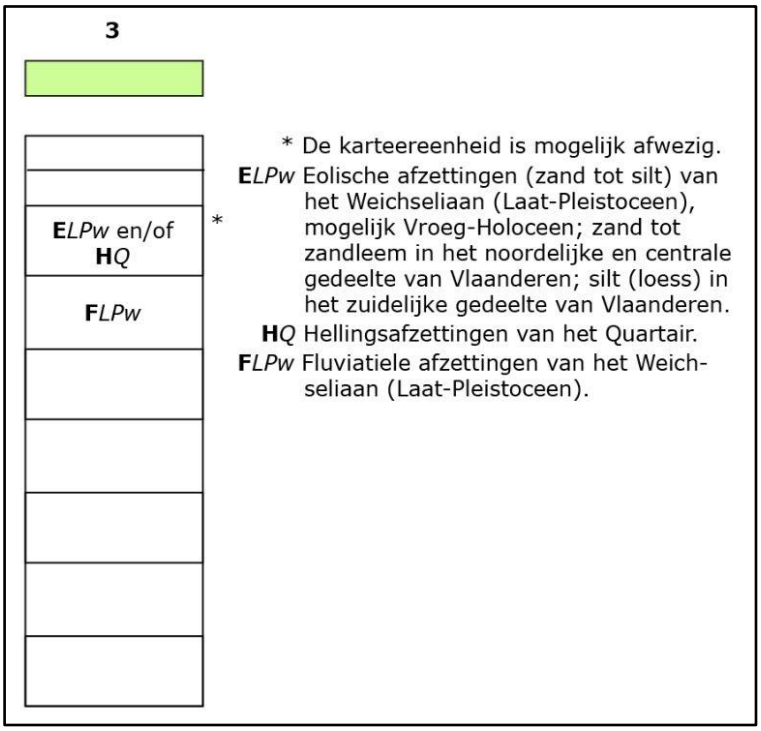
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart; type 1 (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart; type 3 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[6]

Ieper kwam tot stand op het kruispunt van de Ieperlee (oorspronkelijk de Iepere) en de landweg Brugge-Rijsel. De oudste vermelding van Ieper - Ypra (de Iepere) - dateert uit 1066 en is een waternaam die mogelijk 'met iepen begroeid' betekent. Vermoedelijk gaat de oorsprong vroeger in de tijd terug, omdat er historische gegevens zijn die op de aanwezigheid van een Karolingisch domein kunnen wijzen. In de 12de en 13de eeuw groeit de plaats explosief uit tot een echte grootstad. De ligging op het kruispunt van de weg Brugge-Rijsel met de Ieperlee was allesbepalend. De Ieperlee maakte de verbinding met de Vlaamse kustvlakte, die een immense wolproductie kende, en ook met Brugge, die andere Vlaamse metropool. De landweg verbond Ieper opnieuw met Brugge, maar ook met het Leiebekken en Noord-Frankrijk. Deze samenloop van omstandigheden activeerde in combinatie met de uitstekende plaatselijke waterkwaliteit een belangrijke productie van en handel in textielproducten.

Aanvankelijk waren er verschillende kernen. Die rond de Sint-Pieterskerk was vermoedelijk de vroegste inplanting. Deze handelsnederzetting was in 1127 al voorzien van een D-vormige omwalling die op de Ieperlee aansloot. Iets noordelijker kwam de kern rond de Sint-Maartenskerk tot stand. Dit was of evolueerde tot een grafelijke stichting. Sint-Martinus is immers een patrocinium, dat ook op de vroege middeleeuwen wijst. Naderhand werd er een motteheuvel met neerhof ingeplant; een geheel dat op het eind van de 11de eeuw evolueerde en uitbreidde tot een burgerlijke nederzetting. Tot op heden is voor de omwalling hiervan één bewijs geleverd. Op het kruispunt van de Diksmuidestraat en de De Volsbergestraat-Henri Cartonstraat werd n.a.v. een vondstmelding een gracht en brugconstructie geregistreerd bij rioleringswerken. Andere aanwijzingen kunnen in de percelering gezien worden, o.a. aan de Korte Torhoutstraat. Andere kernen gaan tot de 12de of de 13de eeuw terug. Zo ontstond in het tweede kwart van de 12de eeuw de parochie Sint-Jacobs, oostelijk tussen Sint-Pieters en SintMaartens. Noordelijker worden de parochies Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen in 1196 en Sint-Jan in 1200 voor de eerste maal vermeld. Duidelijk is wel dat de oudste ontwikkeling zich ten oosten van de Ieperlee situeerde. Pas in de eerste helft van de 13de eeuw werd ook westelijk van de Ieperlee uitgebreid en werd de vallei ingenomen. De Sint-Niklaasparochie ontstond op de westelijke oever van de Ieperlee. De kerk was er zeker al vóór 1233. Iets verderop, meer zuidoostelijk, moet de Sint-Kruisparochie gesitueerd worden. Het kerkhof werd in 1277 gewijd. Dichter bij de stad lag het Tempelgebied. Ten zuiden bevond zich Sint-Michiels, waarvan de eerste vermelding vóór 1249 valt. Geleidelijk zou daarna het gebied tussen de verschillende kernen dichtslibben.

Bij de aanleg van de vesten (1214-1248) werd een bepaald gedeelte hieruit gelicht en afgezonderd binnen een omwalling. Zo ontstonden er feitelijke buitenwijken en werd het fenomeen 'voorgeborchten', dat al in de 12de eeuw vermeld werd, geofficialiseerd. Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen, Sint-Jan, Sint-Michiels en Sint-Kruis kwamen zo buiten de omwalling te liggen. Sint-Niklaas, een recente stichting, werd wel opgenomen binnen de vesten, het Tempelgebied dan weer niet. Het lijkt erop dat de Tempeliers doelbewust buiten de omwalling zijn gehouden. Het leverde alleszins een rare basisvorm op. Er werd bij de grachtenaanleg wel geprofiteerd van de 'aangeboden' topografie,

[6] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017*: Ieper In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van* https://inventaris.onroerenderfgoed.be *op 27/05/2018)*

de lager gelegen gebieden zoals de Boterplas, het 'Ketelquaet', de omwalling van de SintPietersparochie en de omwalling van het neerhof van de Zaalhofmotte. Dit was de motte van de graven van Vlaanderen, opvolger van de motte aan Sint-Maartens en uitgebouwd door Diederik van den Elzas na 1127 op de westelijke oever van de Ieperlee.

De vier buitenwijken werden in het begin van de 14de eeuw alsnog opgenomen binnen een ruimere omwalling. De 'Uterste Veste' was 7,6 km lang en bestond uit een 18m brede en 2m diepe gracht met aan de binnenkant een aarden wal en palissade. Op de uitvalswegen kwamen nieuwe poorten tot stand, zoals de Nieuwe Komenpoort. Deze versterking was onverdedigbaar, maar gaf een gevoel van veiligheid. Archeologisch onderzoek heeft ondertussen aangetoond dat ook de resten van deze wijken nog zeer sprekend kunnen zijn. De economische achteruitgang en het beleg van 1383 bezegelden het lot van de 'Uterste Veste' en ook van de parochies Sint-Michiels en Sint-Kruis. Beide kerken werden al in 1384 afgebroken. Het Iepers bestuur besliste (onder invloed van de graaf Lodewijk van Male en de hertog van Bourgondië, Filips de Stoute, die hem opvolgde) dat de buitenwijken niet heropgebouwd zouden worden.

Op het einde van de 14de eeuw maande de Bourgondische hertog Filips de Stoute Ieper aan de stad krachtdadig te versterken. Er werd daarbij teruggevallen op het tracé van de 13de-eeuwse omwalling. De bouw van een stenen stadsmuur, voorzien van torens en poorten en een aarden binnenwal was een gigantische onderneming, In 1409 waren de Bourgondische vesten een feit. Ter hoogte van de poorten worden vanaf het einde van de 16de eeuw bolwerken/bastions uitgebouwd [7].

Gaandeweg verloor Ieper aan belang en verwerd tot een stadje van lokaal belang, dat enkel nog een bepaalde interne evolutie kende. Ook hier waren de eerste helft van de 17de eeuw en de tweede helft van de 18de eeuw belangrijk als wederopbouw- en nieuwbouwmomenten voor verschillende religieuze en burgerlijke instellingen. Ook particuliere initiatieven bleven niet uit.

De ligging van de stad tijdens de opeenvolgende conflicten tussen Fransen en Spanjaarden zorgde ervoor dat Ieper in de 17de-18de eeuw uitgebouwd werd tot een performante vesting. Vooral Vauban liet imposante versterkingswerken bouwen, die de stadsrand transformeerden in een brede strook van grachten, ravelijnen, bastions, hoornwerken, … en daarnaast waren ook kazernes, kruitmagazijnen en drenkplaatsen nodig. Herhaalde malen zijn dergelijke resten al aangesneden. Bij verschillende vondstmeldingen aan de Leopold III laan, de Polenlaan, de Pennestraat, de Maarschalk Haiglaan, de Tulpenlaan en het Minneplein was dat het geval. Naderhand deden de Hollanders het vanaf 1817 nog eens over. Zo verbouwden ze o.a. het Spaans kasteel of citadel, uit de 16de eeuw, dat Vauban vervangen had door het hoornwerk van Antwerpen in het laatste kwart van de 17de eeuw, nog eens ingrijpend.

Oorspronkelijk waren binnen de 13de-eeuwse omwalling slechts een tweetal kloosters gevestigd. Enkel de predikheren en de minderbroeders raakten erin. Andere ordes moesten hun heil zoeken inde buitenwijken. Dit was het geval voor de augustijnen (eremieten), de geschoeide karmelieten, Hemelsdale, de clarissen en enkele begijnhoven. Vanaf de 15de eeuw veranderde de situatie. Verschillende ordes konden *intra muros* meerdere huizen aanschaffen en er refuges inrichten (Stavele-Eversam, augustijnen, Lo, Waasten, Voormezele, Roesbrugge, Mesen en Zonnebeke-Nonnebossen). Soms werden ze, zeker na de godsdienstroebelen, tot serieuze complexen

[7] Stubbe et al. 2003

uitgebouwd, zoals die van de ongeschoeide karmelieten, jezuïeten, augustijnen, kapucinessen, benedictijnen (Sint-Jan) en arme klaren. In de 16de eeuw werd het bisdom Ieper gecreëerd en kwam het bisschoppelijk paleis tot stand. Daarnaast zijn uiteraard nog hospitalen, godshuizen en andere liefdadigheidsinstellingen het vermelden waard.

Ook de burgerlijke architectuur heeft onmiskenbare sporen nagelaten. Bepaalde gebouwen van de grafelijke en stedelijke administratie, de gildehuizen, de gevangenis, … zijn inmiddels al aangesneden. Ook de sporen van de Ieperse drinkwaterregie mogen hierbij gerekend worden. Bij de noodopgravingen in de Ieperse binnenstad zijn resten van houten, bakstenen en ijzerzandstenen constructies aangetroffen. Soms kon de verstening van een houten gebouw aangetoond worden. Er komen ook (houten) constructies op bakstenen poeren voor. Daarbij is het onderscheid tussen woon, werk-, opslag- of handelsruimte zeker niet altijd even duidelijk. In die zin is voortgezet gedetailleerd onderzoek nodig.

Ook zijn al diverse aanwijzingen voor artisanale activiteit aangetroffen. Leerlooierskuipen (Kauwekijnstraat) en steenovens (Westkaai) zijn uiteraard eenduidig. Daarnaast zijn tal van ovenstructuren gevonden, die niet nader kunnen geïdentificeerd worden. Ze kunnen zowel in de lakennijverheid (ververij) als de metaalverwerking thuishoren. Ook zijn er ambachten waarvan de infrastructuur totaal niet gekend is. Zo zijn brouwerijen, vollerijen, … nog onbekend terrein.

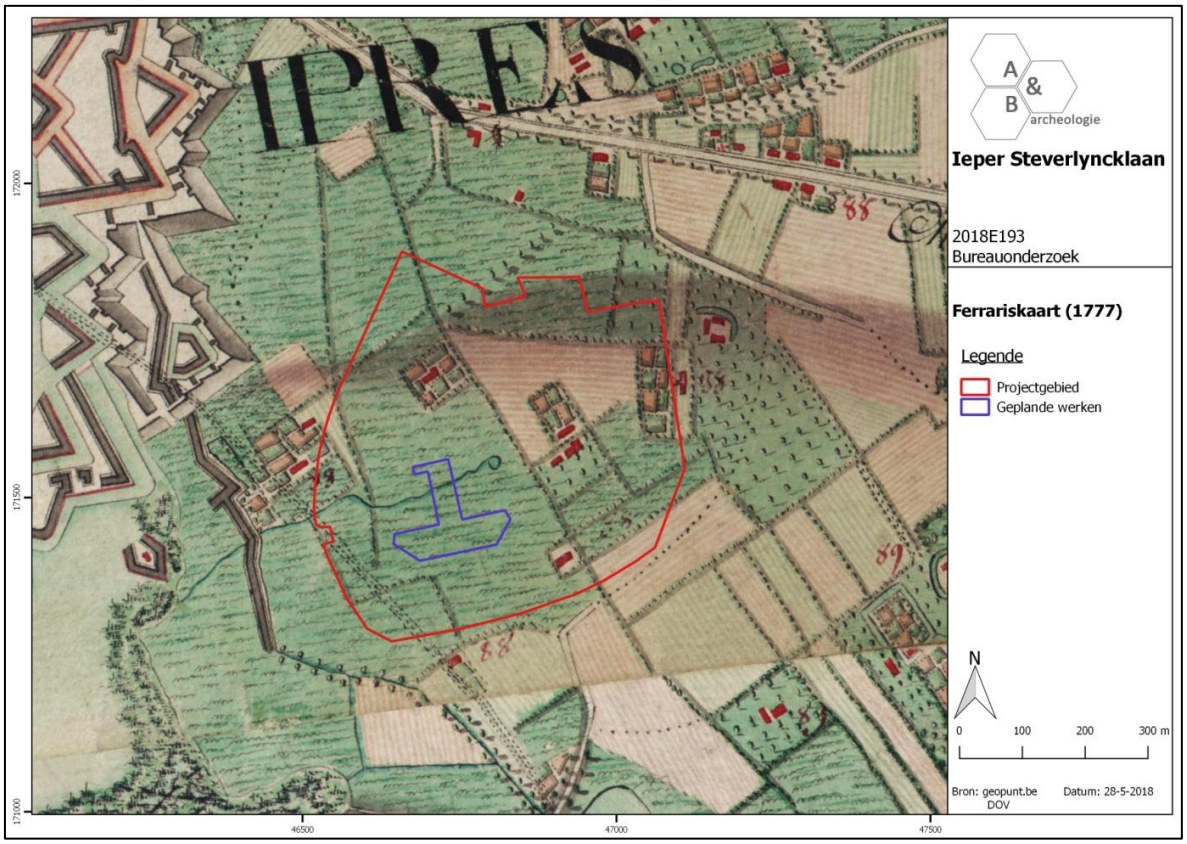

Figuur 17 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5).

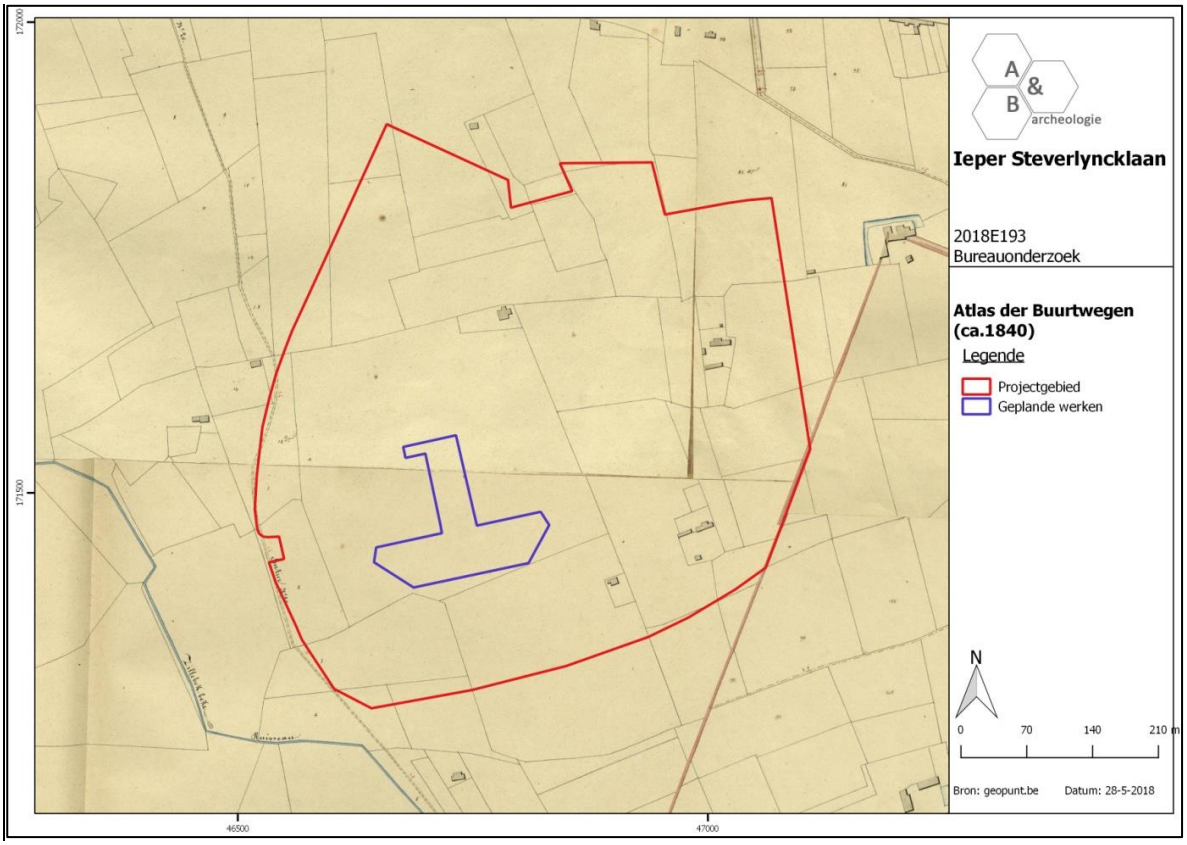
De oudste kaart die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart is het plangebied te zien als landbouwgebied. In het projectgebied bevinden zich tevens enkele hoeves en een waterloop die het gebied gedeeltelijk doorsnijdt van west naar oost, mogelijk betreft het de Ziltebeek waarvan de loop op de latere kaarten door menselijk toedoen verandert is. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) wordt verspreide bewoning aangegeven binnen het plangebied. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) toont opnieuw de aanwezigheid van bewoning binnen het plangebied, net als op de kaart van Popp (1842-1879). De rest van het terrein is landbouwgebied. Mogelijk betreft deze bewoning verspreide hoeves of enkele stallingen die zich op de weides bevinden. Op de plaats van de geplande werken tonen de kaarten geen bewoning.

Voor het projectgebied zijn verschillende loopgravenkaarten en luchtfoto's beschikbaar, gezien de ligging van het terrein in de frontzone van de Eerste Wereldoorlog. Gezien deze ligging werd Dr. Birger Stichelbaut geraadpleegd om het potentieel inzake structuren en sporen uit de Eerste Wereldoorlog te bekijken. Ter hoogte van de zone van de geplande werken bevinden zich echter geen zichtbare structuren. Wel bevindt zich een loopgraaf en geschutsstellingen in het noorden en enkele bunkers ten oosten en westen. Onderstaand kan een interpretatiekaart geraadpleegd worden met daarop de voorkomende structuren. Ondanks de afwezigheid van structuren dient wel gelet te worden op de aanwezigheid van onontplofte explosieven.

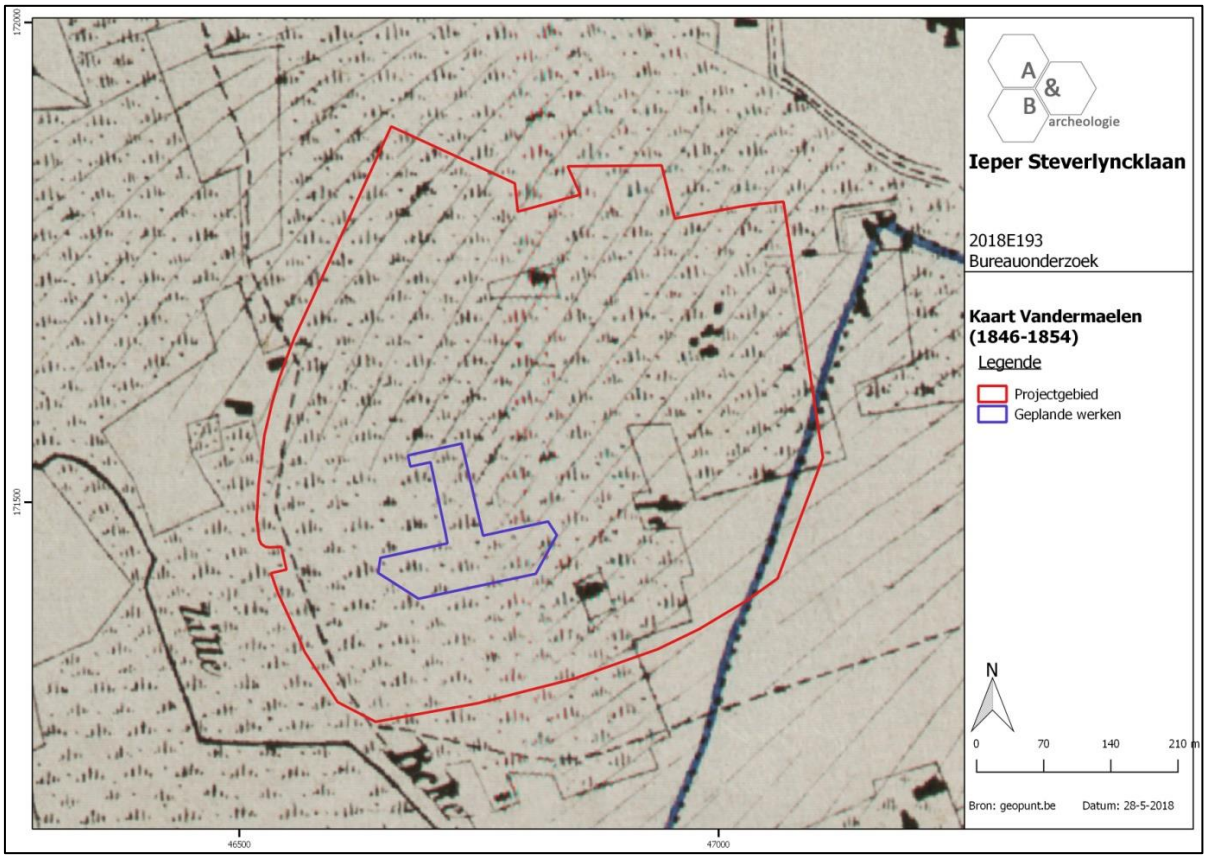
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. Hierop is reeds een deel van de huidige fabrieksgebouwen en wegenis te zien. De rest van het projectgebied is landbouwgrond. Op een latere en meer gedetailleerde luchtfoto van 1979-1990 blijft de situatie voor het plangebied grotendeels ongewijzigd. De fabrieksgebouwen zijn uitgebreid in oostelijke richting, ten noorden is een parking toegevoegd. Deze indeling van het plangebied blijft tot op heden ongewijzigd.

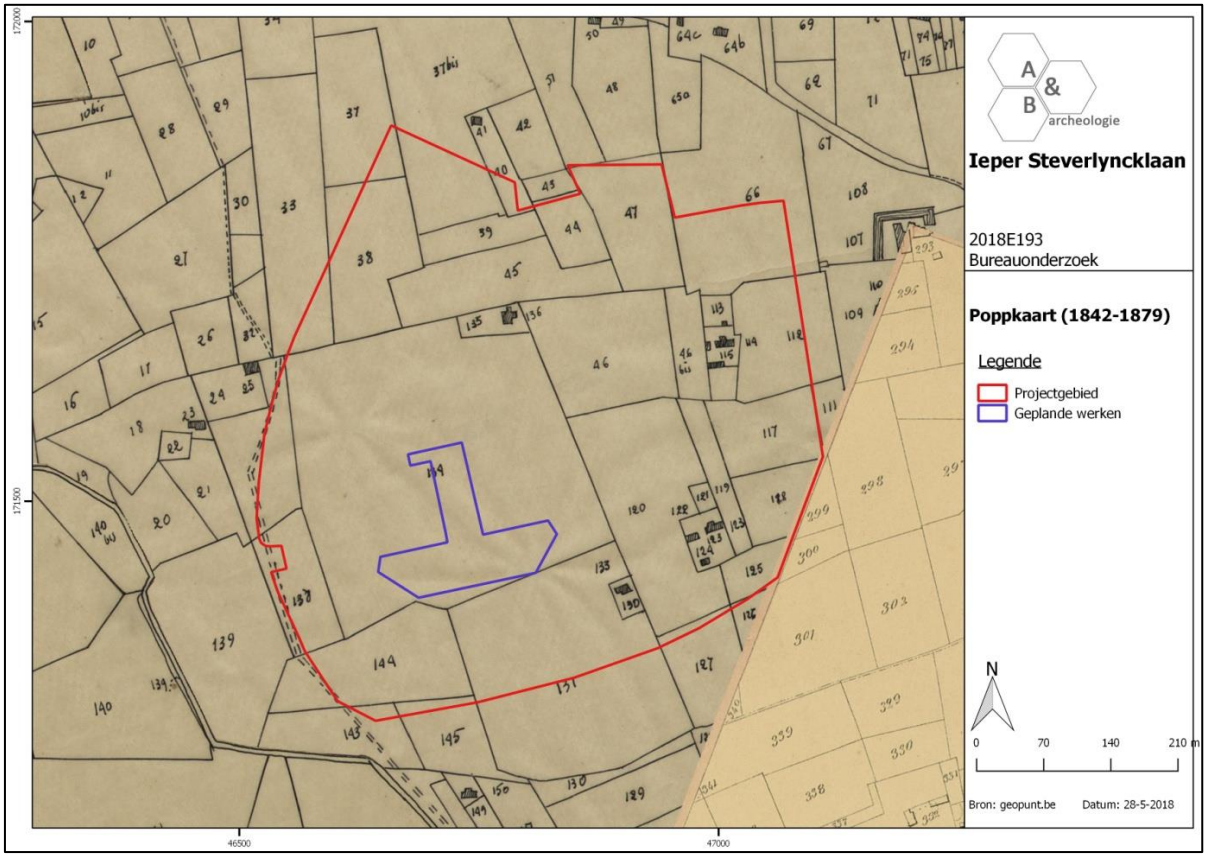
Figuur 18 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

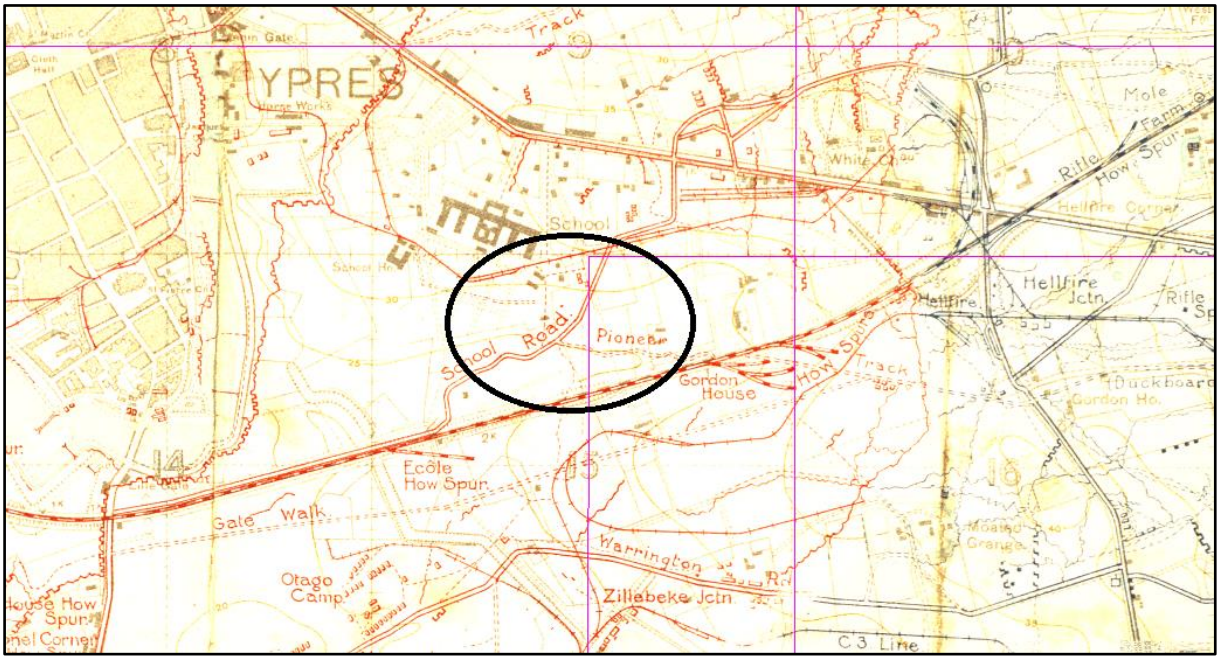
Figuur 19 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

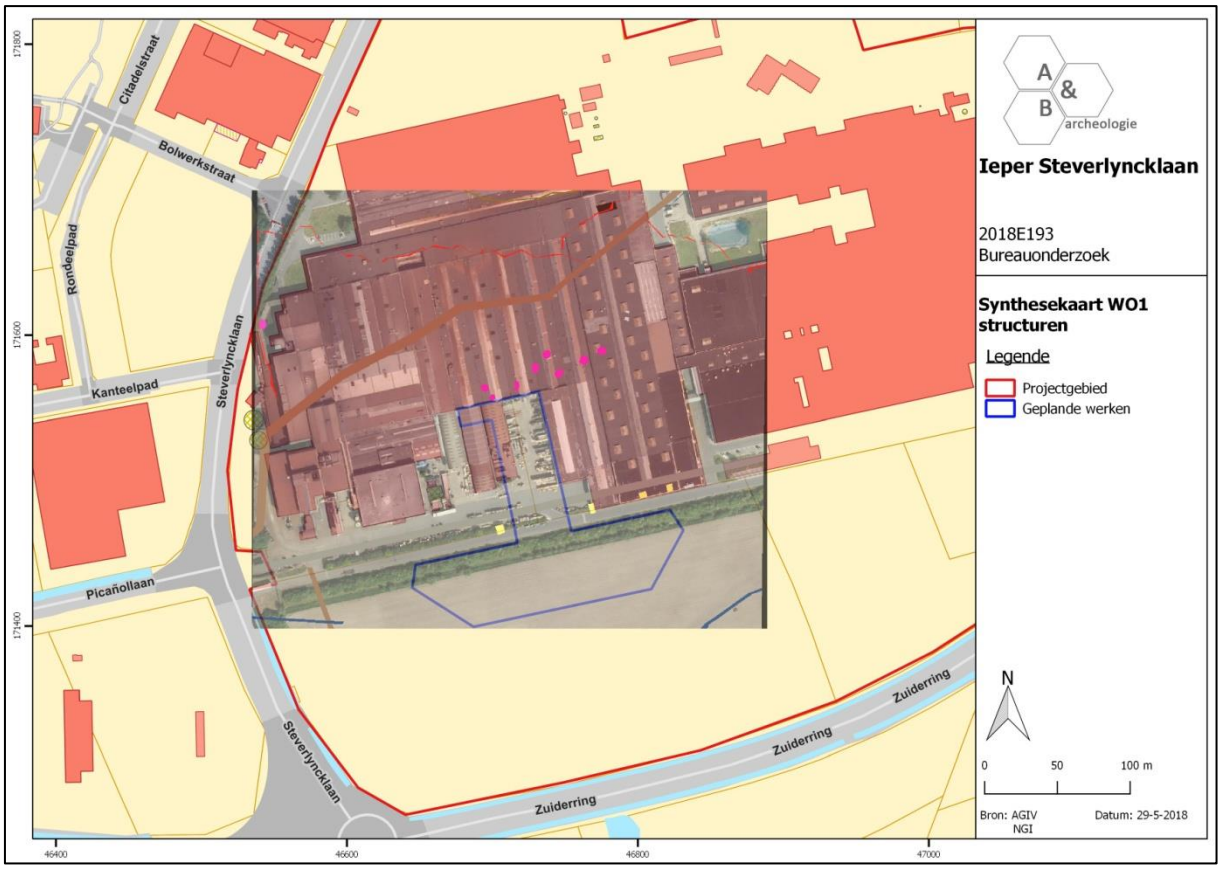
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

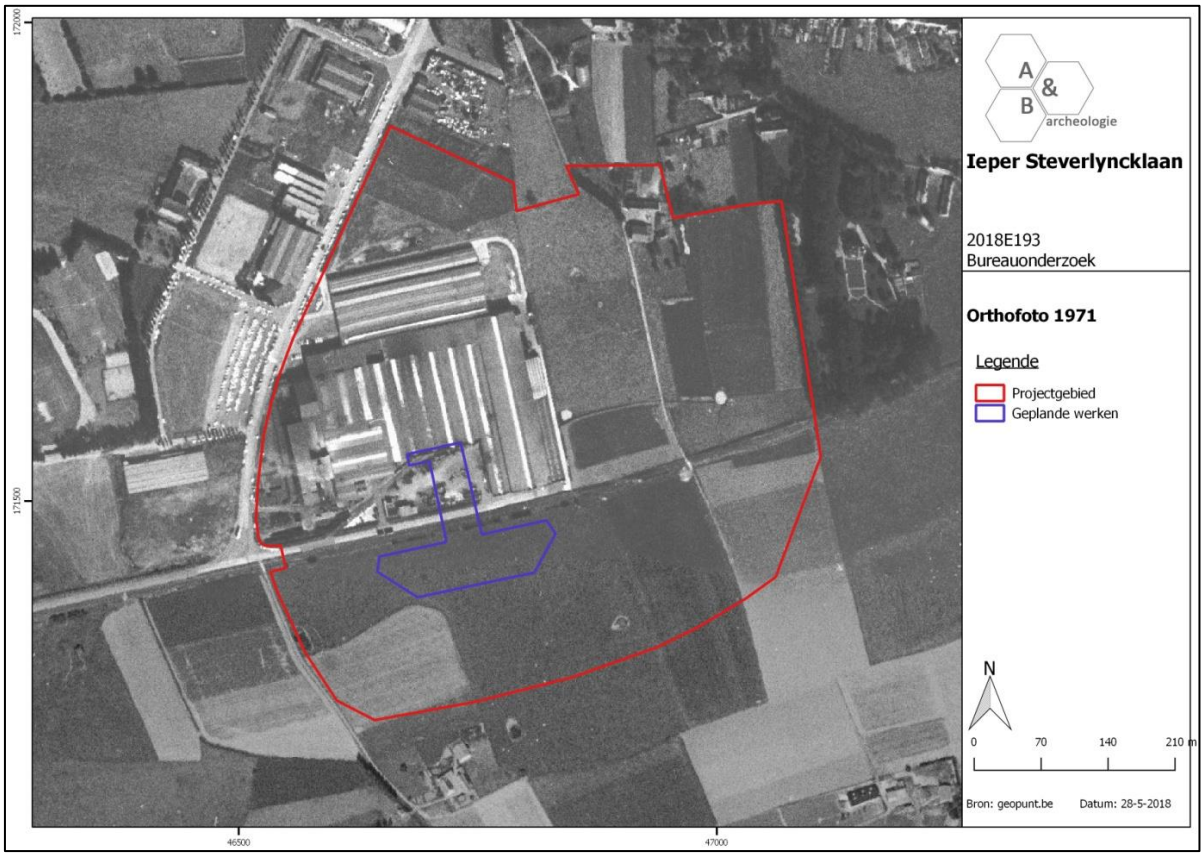
Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

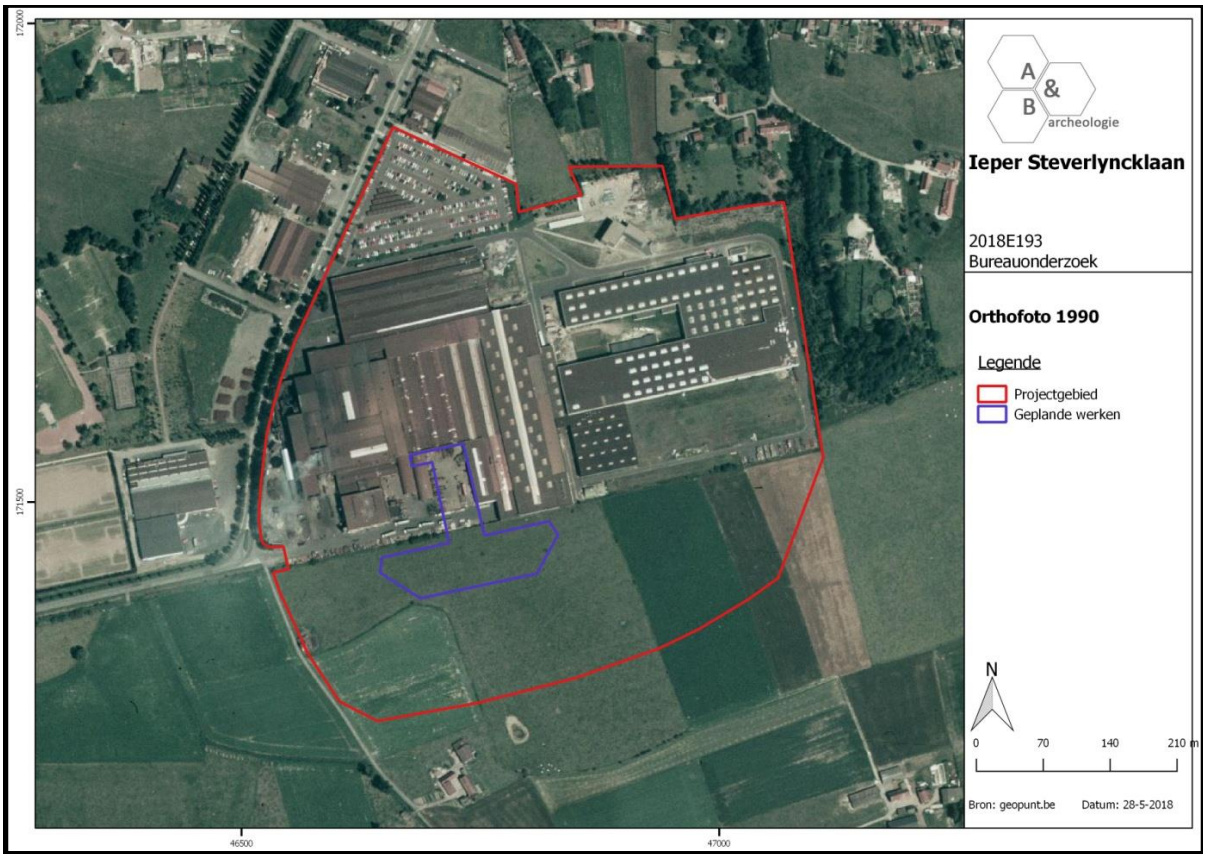
Figuur 22 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 19 mei 1918 met aanduiding van het totale plangebied (bron: Linesman DVD).

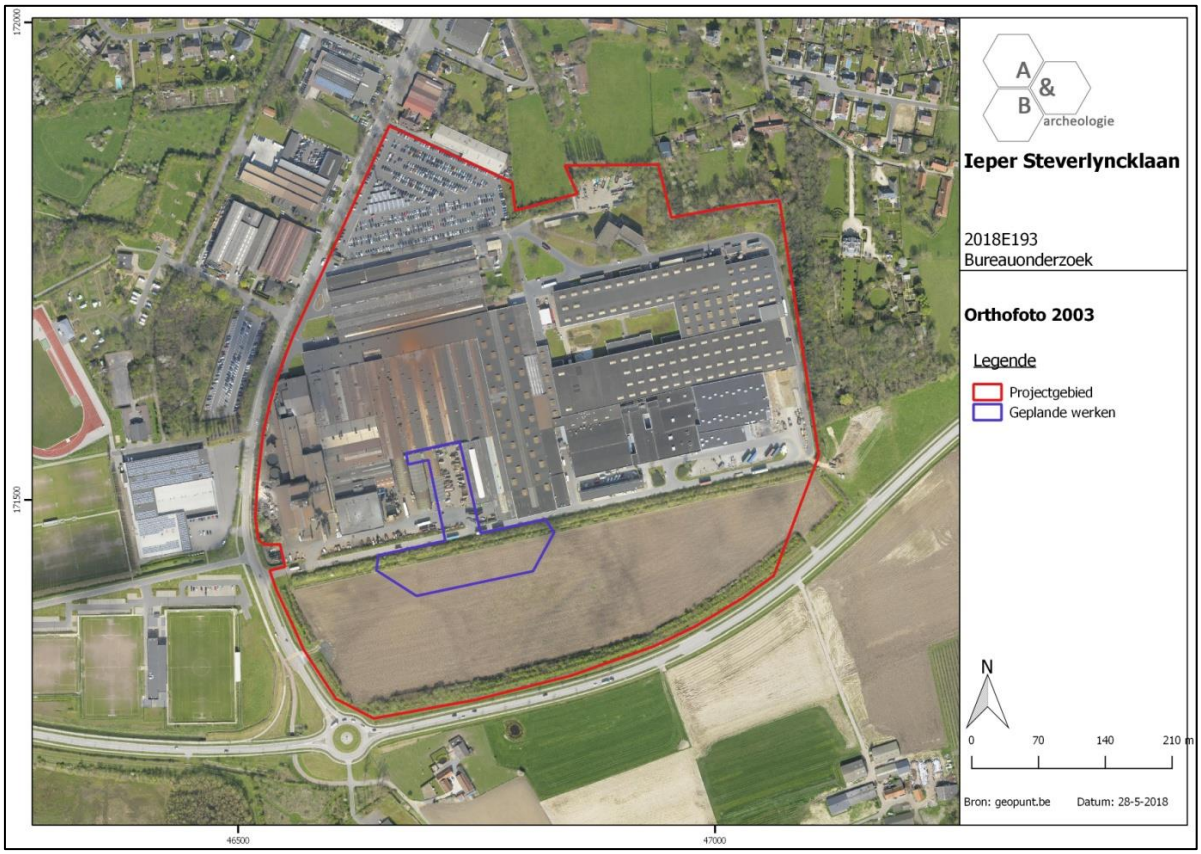
Figuur 23 Synthesekaart met de te verwachten WOI-structuren. In paars worden de geschutsstellingen aangegeven; in geel de bunkers; in rood de loopgraaf en in bruin een militair pad (bron: orthofoto – studie Dr. Birger Stichelbaut).

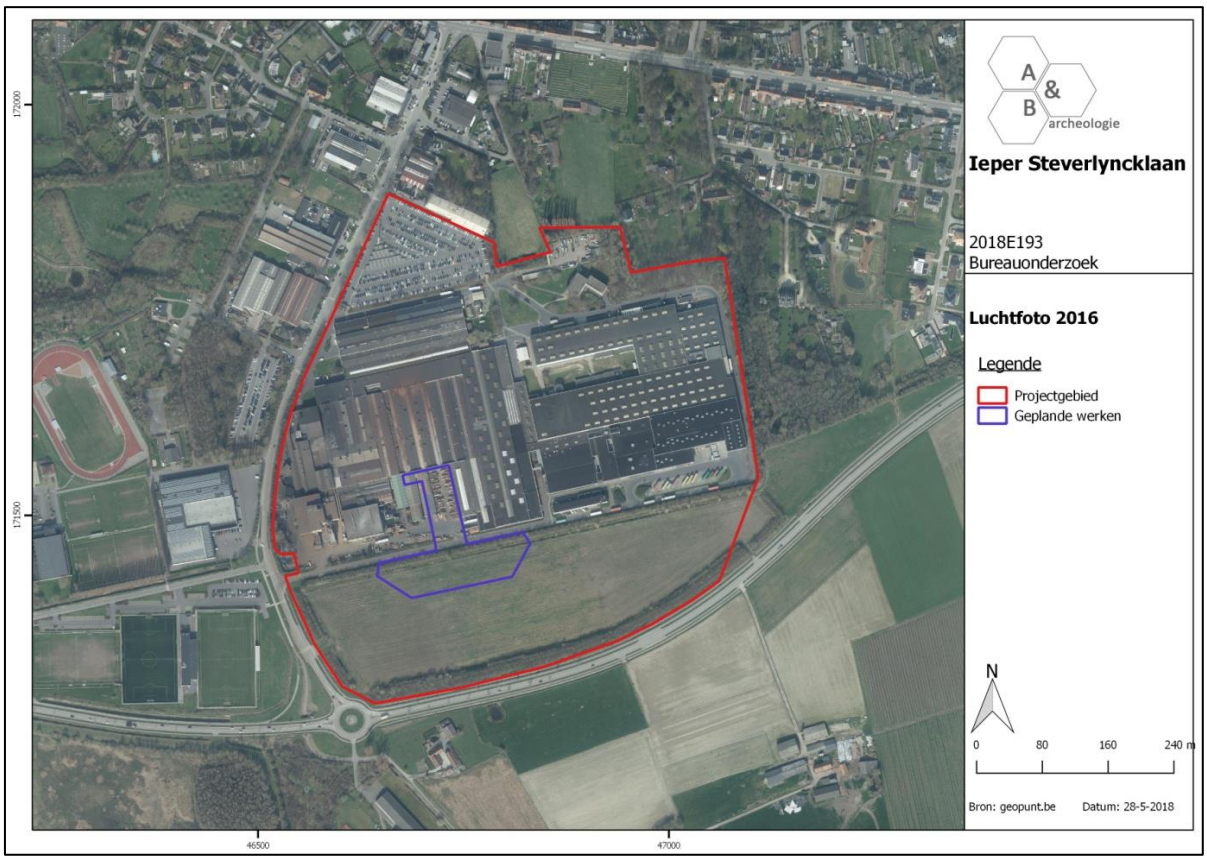
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een aantal archeologische sites of locaties aangegeven. Vooral binnen de historische stadskern van Ieper werden de afgelopen decennia verschillende stadskernonderzoeken uitgevoerd die duidelijk de middeleeuwse oorsprong en stadsontwikkeling aantonen. Daarnaast getuigen diverse gebouwen en structuren van het historisch belang van de regio. Voorbeelden hiervan zijn de Sint-Niklaaskerk (CAI ID 152637), de diverse stadspoorten zoals de Tempel- en Boterpoort (CAI ID 152639 en 152638), de citadel (CAI ID 152179) en de verdronken weide (CAI ID 75955). De sites binnen en net buiten de stadskern zijn echter minder van toepassing op het plangebied dat buiten deze kern ligt. Daarnaast wordt de Westhoek ook gekenmerkt door het voorkomen van geïsoleerde sites met walgracht, die heden ten dage al dan niet nog zichtbaar zijn in het landschap of volledig verdwenen. De sites kennen meestal een oorsprong in de late middeleeuwen en zijn meestal voorzien van een omgrachting waarbinnen de hoevegebouwen opgetrokken zijn.

In de omgeving van het plangebied zijn enkele archeologisch onderzoeken gekend. Zo werd 1km ten noorden van het plangebied een grootschalig vooronderzoek uitgevoerd door Adede op de zogenaamde Vloei, een gebied tussen de Zonnebeekseweg, de Ligywijk en de Hovelandlaan (CAI ID 207080)[8]. Op het terrein werden bij het proefsleuvenonderzoek sporen teruggevonden van baksteenovens- en productie uit een niet nader gekende periode. Daarnaast werden sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen, die werden geïnterpreteerd aan een nabijgelegen nederzetting buiten het plangebied. Als laatste werden diverse sporen en structuren teruggevonden uit de Eerste Wereldoorlog, waaronder loopgraven, bomkraters, muurresten en afvalkuilen. Deze laatste hebben te maken met het Britse 'Sapper Camp' dat hier gelegen was tussen 1917 en 1918. Een belangrijk vondst betreft de grafkuil van vijf Britse militairen.

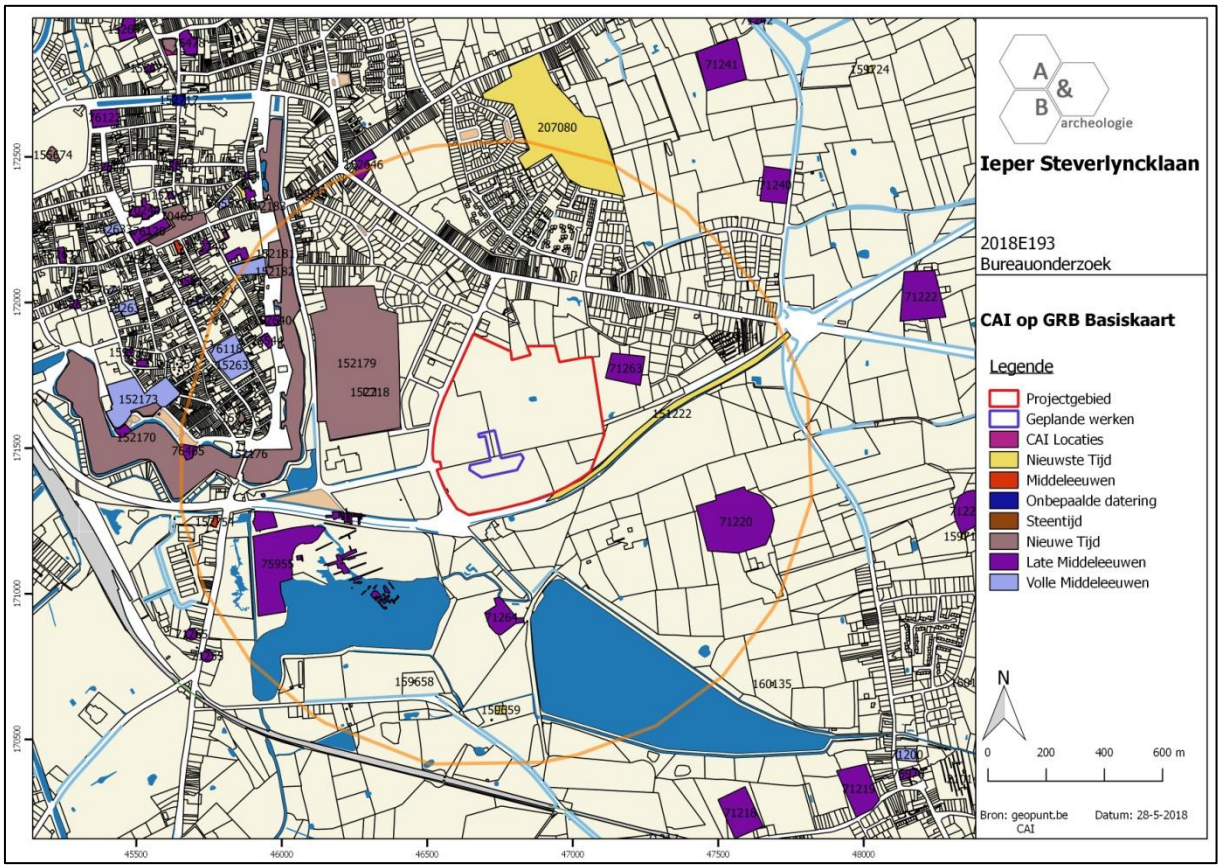
Net ten zuiden van het projectgebied werd de aanleg van de Zuiderring archeologisch opgevolgd (CAI 151222). Naast verscheidene objecten uit WOI werden hierbij een kleine verbandpost met 2 toegangen en met waarschijnlijk 2 kamertjes, een klein munitiedepot van 8 18-ponders en de stoffelijke resten van 2 Britse militairen aangetroffen.

Ca. 1km ten oosten werd in 2011 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ter hoogte van de huidige Tramstraat. Hierbij werden naast een 60tal bomkraters de restanten van een loopgraaf met *fire-bay* aangesneden. Daarnaast werden verscheidene projectielen en geweermunitie aangetroffen.

Ten zuiden van het projectgebied werden enkele deep-dugouts (CAI ID 159658 en 159659) aangetroffen

Het archeologisch kader, net als het historisch kader, toont een aanzienlijke kans op het aantreffen van sporen en projectielen uit de Eerste Wereldoorlog.

[8] De Smaele et al. 2013

Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan voor de plaats waar de geplande werken zullen plaatsvinden volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de-, 19de- en 20ste-eeuwse cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat er in de 18de en 19de eeuw geen bewoning aanwezig was binnen het plangebied. Het noorden van het terrein wordt omgevormd tot een deel van industrieterrein en bebouwd. Het zuidelijk deel blijft onbebouwd tot op het moment van schrijven en in gebruik als landbouwzone.

- Op de bodemkaart wordt het noordelijk deel weergegeven als OT, vergraven gronden. Ook het DTM toont dat het noordelijk deel van het terrein zich een aanzienlijk deel lager bevindt en dat het terrein op deze plaats reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven is voor de aanleg van de gebouwen. Deze werken hebben het archeologisch archief naar alle waarschijnlijkheid reeds grotendeels weggegraven.

- Tijdens de Eerste Wereldoorlog maakt het plangebied deel uit van het frontgebied. De trenchmaps en luchtfoto's tonen loopgraven, bunkers en geschutsstellingen aan in het totale plangebied, maar niet binnen de zone van de geplande werken. Hoewel de synthesekaart geen structuren aangeeft op het terrein kunnen wel sporen uit de Eerste Wereldoorlog verwacht worden. Er dient ook rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van explosieven, waardoor omzichtig en veilig dient gewerkt te worden.

- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.

- Het archeologisch en historisch kader toont een aanzienlijke kans op het aantreffen van sporen uit de Eerste Wereldoorlog. De kans op *in situ* steentijdartefacten is beperkt gezien geen bodemkundige en archeologische aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid ervan.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven

en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

Binnen het plangebied zal een nieuw gebouw opgetrokken worden en zal de bestaande wegenis uitgebreid worden met inbegrip van een ondergronds bufferbekken. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief en bijgevolg op het mogelijke archeologische erfgoed.

Op basis van het DTM en de bodemkaart kan gesteld worden dat het noordelijk deel van het terrein reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven werd voor de aanleg van de fabriek en het archeologisch erfgoed op deze plaats reeds weggegraven is. Bovendien zal hier bij de bouw van het nieuwe magazijn een ophoging gebeuren van ca. 1,15m.

Het zuidelijk deel is sinds de 18de eeuw in gebruik als landbouwgrond en vertoont geen zichtbare sporen van verstoringen. Enkel op dit deel van het terrein dient verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

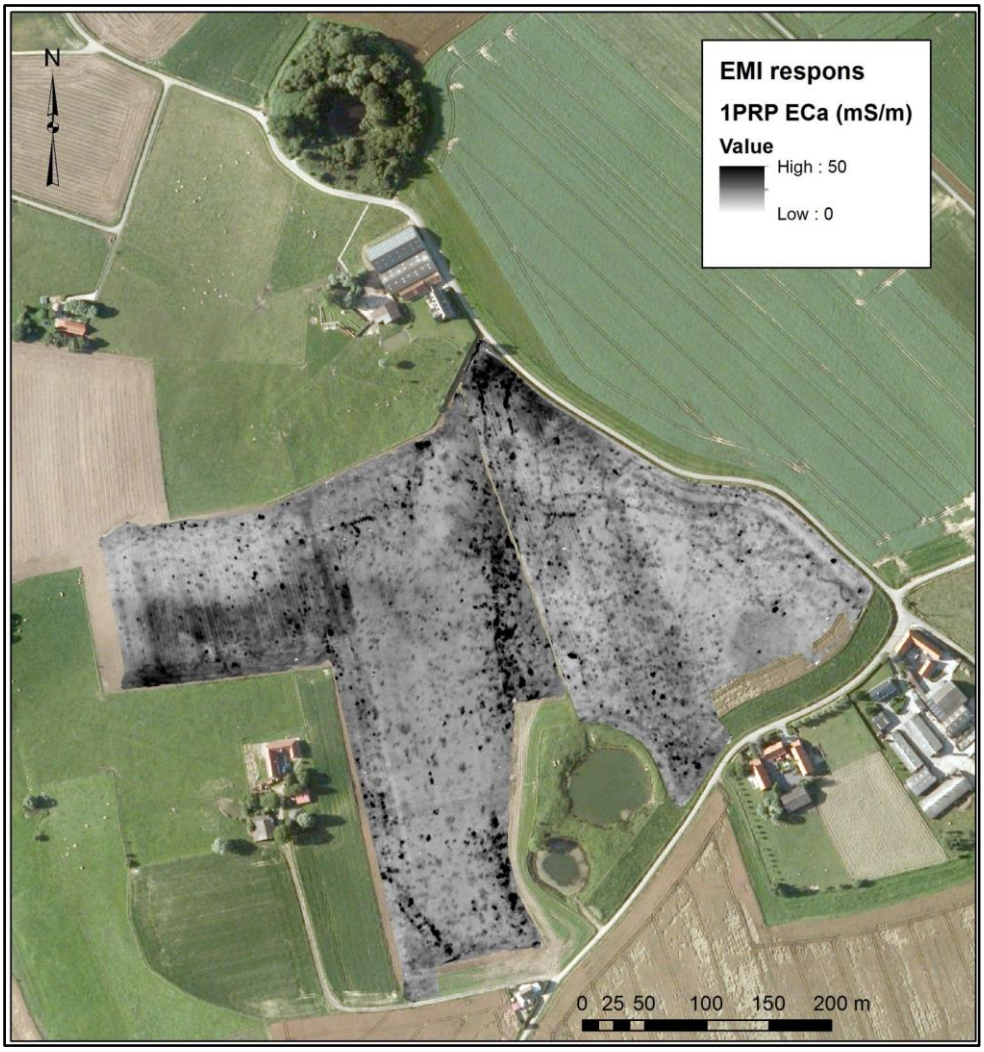
Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

Gezien de locatie van het terrein en de bodemkundige gegevens die ter beschikking zijn, is een landschappelijk booronderzoek niet nodig. Er zijn geen aanwijzingen voor begraven archeologische niveaus of de aanwezigheid van een complexe stratigrafie.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

Het historisch kader geeft reeds aanwijzingen van de ligging van loopgraafstructuren en bunkers in de dichte nabijheid van het terrein. Gezien de grote kans op aanwezigheid van explosieven dient een geofysisch onderzoek uitgevoerd te worden. Op basis van dit onderzoek kan bij het verder vooronderzoek veiliger gewerkt worden en zijn de locaties van eventuele explosieven gekend. Ook kan het geofysisch onderzoek de aanwezigheid van mogelijke structuren aan het licht brengen of kunnen andere anomalieën opgemerkt worden.

Figuur 29 Voorbeeld van een geofysisch onderzoek uitgevoerd door de UGent in Wijtschaete (bron: UGent). Alle vlekken geven de aanwezigheid van metalen voorwerpen of sporen in de bodem aan.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

Een veldkartering is gezien de huidige toestand van het terrein (weiland) niet mogelijk. Metaaldetectie dient enkel te gebeuren bij de aanleg van de sleuven en bij het controleren van de archeologische sporen. Er zijn geen aanwijzingen voor sites, zoals kampen, barakken of slagvelden, die zich kunnen manifesteren in de teelaarde als mobiele (non-)ferro objecten.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet van toepassing aangezien geen aanwijzingen zijn voor begraven archeologische niveaus of een complexe stratigrafie.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen. [9]

Gezien het archeologische potentieel, de oppervlakte van het terrein en de aard van de geplande werken is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Het totale projectgebied is 268811m² groot, het deel waarop de geplande werken zullen plaatsvinden is ca. 14000m² groot. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het noordelijk deel hiervan reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven is waardoor het archeologisch erfgoed hier verdwenen is. Het zuidelijk deel (ca. 5500m²) is vanaf de 18de eeuw landbouwgrond en tot op heden onverstoord. Hiervan dient 10% oftewel 550m² onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 137m² aan kijkvensters, dwars- of volgsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 687m² onderzocht. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

[9] HANECA et al. 2016.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het archeologisch en historisch kader toont een aanzienlijke kans op het aantreffen van sporen uit de Eerste Wereldoorlog. De aan- of afwezigheid van sporen uit voorgaande periodes kan enkel op basis van het bureauonderzoek niet bevestigd worden. De kans op *in situ* steentijdartefacten wordt zeer laag ingeschat gezien geen bodemkundige en archeologische aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid ervan.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het DTM en de bodemkaart van het projectgebied heeft aangetoond dat het noordelijk deel reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven is. Deze werken hebben het archeologisch erfgoed waarschijnlijk reeds volledig vernietigd. Het zuidelijk deel is sinds de 18de eeuw landbouwgrond en vertoont geen zichtbare verstoringen of vergravingen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Er zijn geen aanwijzingen hiervoor teruggevonden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Binnen het plangebied zal een nieuw gebouw opgetrokken worden en wordt de bestaande weg enis uitgebreid met inbegrip van een ondergronds bufferbekken. Gezien het noordelijk deel reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven is, hebben de geplande werken hier geen impact op het archeologisch archief. Bovendien zal bij de nieuwbouw eerst een ophoging van ca. 1,15m gebeuren. In het zuidelijk deel zullen de geplande werken het archeologisch archief volledig verstoren. Er dient bijgevolg verder archeologisch vooronderzoek te gebeuren over het zuidelijke deel van het terrein, ter hoogte van het landbouwperceel.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter gezien de historische en archeologische gegevens kunnen sporen verwacht worden uit de Eerste Wereldoorlog.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Het verder vooronderzoek dient te gebeuren in een uitgesteld traject. De geplande werken zullen pas uitgevoerd worden onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning, waardoor het economisch niet aan te raden is voorafgaand al kosten te investeren voor een vooronderzoek.

In eerste instantie dient een geofysisch onderzoek te gebeuren. Hierbij wordt gekeken naar de aanwezigheid van explosieven of andere anomalieën in de bodem. Dit onderzoek neemt één velddag in beslag. Nadien wordt een rapport opgesteld van de resulaten. De resultaten kunnen mee opgenomen worden in het verder proefsleuvenonderzoek, in geval hier ongekende waarden te zien zijn.

Na afronding van het geofysisch onderzoek volgt een proefsleuvenonderzoek over het zuidelijk deel van het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit parallelle sleuven volgens een NO-ZW oriëntatie. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Kunnen sporen of structuren herkend worden uit de Eerste Wereldoorlog? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen.

4. Samenvatting

Het terrein is gelegen in Ieper in de provincie West-Vlaanderen, aan de Steverlyncklaan, ter hoogte van huisnummer 15. Het noordelijk deel van het terrein waarop de geplande werken zullen plaatsvinden is op het moment van schrijven bebouwd en in gebruik als wegenis. Het zuidelijk deel is in gebruik als landbouwgrond. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Ieper, afdeling 1, sectie C, perceel nr. 134a4, 138p, 118h, 122h, 134z3 en 134a3.

Binnen de grenzen van het plangebied worden 4 bodemtypes aangegeven. Het noordelijke deel staat gekarteerd als OT, vergraven gronden . In het zuidelijk deel zijn Ldc, Lhc en Lep bodems aanwezig. Dit zijn natte tot matig natte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De klei bevindt zich op een geringe diepte, ondieper dan 75cm.

Het archeologisch en historisch kader toont een aanzienlijke kans op het aantreffen van sporen en structuren uit de Eerste Wereldoorlog. De kans op *in situ* steentijdartefacten is beperkt gezien geen bodemkundige en archeologische aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid ervan.

Het totale projectgebied is 268811m² groot, het deel waarop de geplande werken zullen plaatsvinden is ca. 14000m² groot. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het noordelijk deel hiervan reeds ca. 2m afgegraven en/of vergraven is waardoor het archeologisch erfgoed hier verdwenen is. Het zuidelijk deel (ca. 5500m²) is vanaf de 18de eeuw landbouwgrond en tot op heden onverstoord.

De geplande werken zullen in het zuidelijk deel het volledige bodemarchief verstoren. Op basis van deze gegevens dient een verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van een geofysisch onderzoek en proefsleuven over het volledige terrein. De modaliteiten voor deze onderzoeksvormen worden omschreven in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

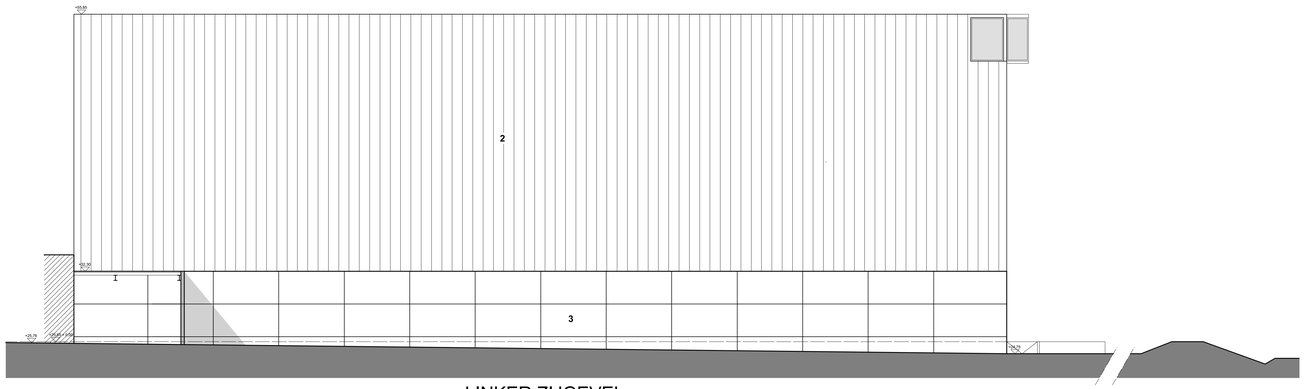
- https://inventaris.onroerenderfgoed.be

- DE SMAELE B., COENAERTS J. & PYPE P., 2013, *Sporen van Sapper Camp. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op de site De Vloei te Ieper (West-Vlaanderen),* Archeo Rapport 37, Gent.

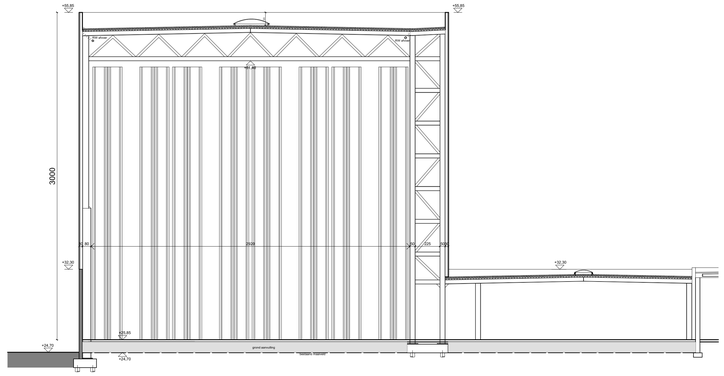
6. Bijlages

- Figurenlijst

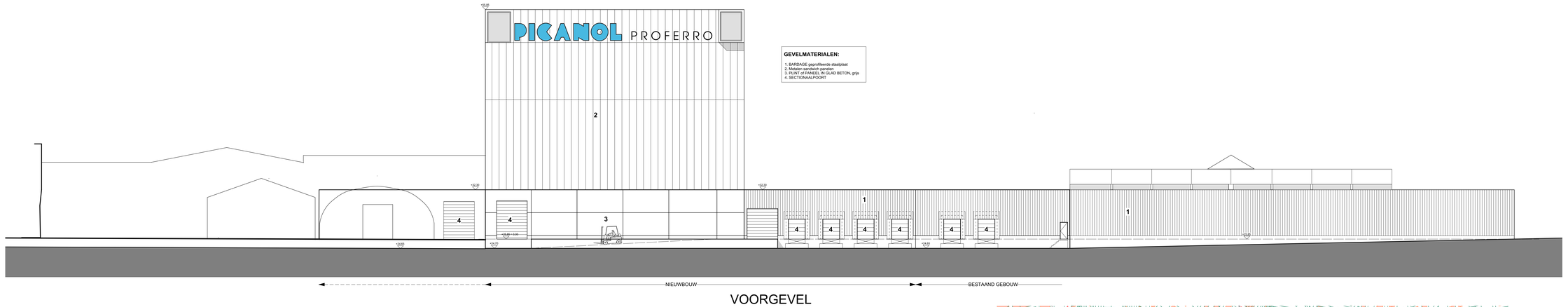
Figuur 1 Uitsnede uit de orthofoto van 2016 met aanduiding van het plangebied en de plaats van de geplande werken (bron: geopunt.be). 7
Figuur 2 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'. (bron: initiatiefnemer)..... 8
Figuur 3 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'. (bron: initiatiefnemer)..... 9
Figuur 4 Projectie van de geplande werken op het huidig kadaster (bron: geopunt en initiatiefnemer). 9
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 10
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI)..11
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelnummer (bron: geopunt.be).....11
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..12
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be). 13
Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV). .14
Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 14
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). 16
Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart; type 1 (bron: geopunt.be). 18
Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart; type 3 (bron: geopunt.be). 18
Figuur 18 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5). 21
Figuur 19 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).....23
Figuur 20 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 23
Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). 24
Figuur 22 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be). 24
Figuur 24 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 19 mei 1918 met aanduiding van het totale plangebied (bron: Linesman DVD). 25
Figuur 25 Synthesekaart met de te verwachten WOI-structuren. In paars worden de geschutsstellingen aangegeven; in geel de bunkers; in rood de loopgraaf en in bruin een militair pad (bron: orthofoto – studie Dr. Birger Stichelbaut). 25
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....26
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).....26
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).....27
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).....27
Figuur 30 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 29
Figuur 31 Voorbeeld van een geofysisch onderzoek uitgevoerd door de UGent in Wijtschaete (bron: UGent). Alle vlekken geven de aanwezigheid van metalen voorwerpen of sporen in de bodem aan. .32

LINKER ZIJGEVEL

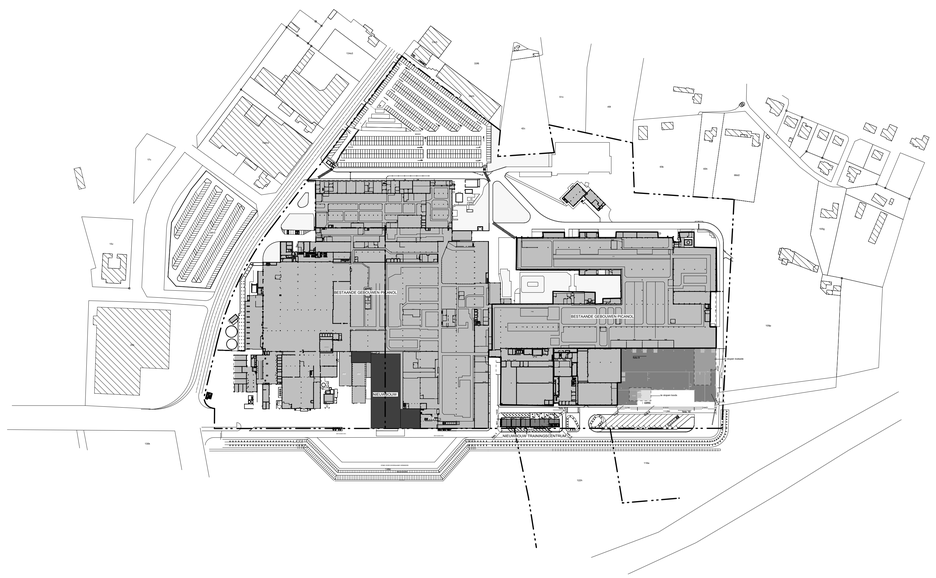
SNEDE A - A

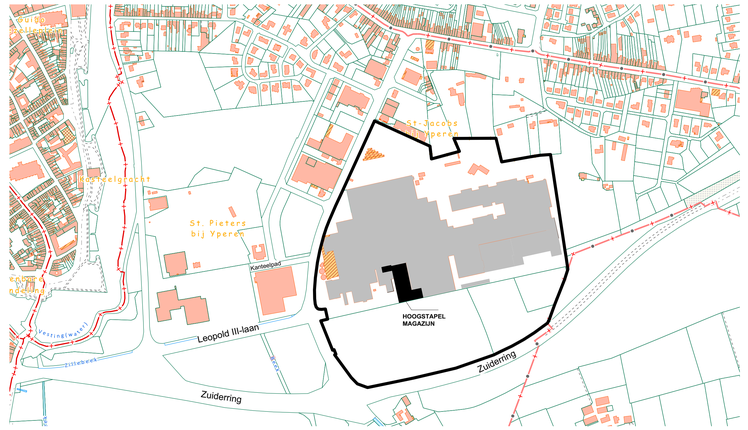

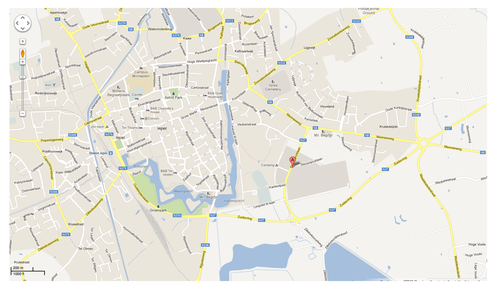
VOORGEVEL

GEVELMATERIALEN:

1. BARDAGE geprofileerde staalplaat
2. Metalen sandwich panelen
3. PLINT of PANEEL IN GLAD BETON, grijs
4. SECTIONAALPOORT

INPLANTINGSPLAN 1/2500

DOSSIER NR : A18 0302

PLAN NR : 2

A2

DATUM : 04-05-18

PROFERRO

Bouwen van een hoogstapelmagazijn

BOUWPLAATS :
adres : Steverlyncklaan 15, 8900 Ieper
KAD. : 1e afd., sectie C, nrs 134z3, 134a3

Sileghem & Partners
architecten en ingenieurs cvba
Winkelstraat 2, 8550 Zwevegem
T +32(0)56 75.84.00 – F +32(0)56 75.77.20
info@sileghem.be – www.sileghem.be

BOUWHEER :

PROFERRO
Steverlyncklaan 15
8900 Ieper

AANNEMER :

FASE : VOORONTWERP

Gevels	1/200
SNEDE A-A	1/200

WIJZIGINGEN :

nr	datum	omschrijving

DOSSIER NR : A18 0302

PLAN NR : 1

A1

DATUM : 04-05-18

PROFERRO

Bouwen van een hoogstapelmagazijn

BOUWPLAATS :
adres : Steverlyncklaan 15, 8900 Ieper
KAD. : 1e afd., sectie C, nrs 134z3, 134a3

Sileghem & Partners
architecten en ingenieurs cvba
Winkelstraat 2, 8550 Zwevegem
T +32(0)56 75 86 00 – F +32(0)56 75 77 20
info@sileghem.be – www.sileghem.be

BOUWHEER :
PROFERRO
Steverlyncklaan 15
8900 Ieper

AANNEMER :

FASE : VOORONTWERP

Grondplan 1/200

WIJZIGINGEN :

nr	datum	omschrijving

compressorroom
niv.+25,76
bestaande poort opening te behouden
230
regenwaterput?
Poort (40x50)
niv.+25,65?
BESTAAND te behouden
BESTAAND te behouden
8546
8400
84,00 x 29, 20
AF TE BREKEN
HOOGSTAPEL MAGAZIJN
niv.+25,85 = 0,00
Lift
niet open te krijgen
niet open te krijgen
niet open te krijgen
citern
RWA Hunsdonkbuissysteem HDPE
RWA Hunsdonkbuissysteem HDPE
A
A
BESTAAND GEBOUW
BESTAAND GEBOUW KANTOOR
BESTAAND GEBOUW
4 x LOSKADES
2 x Nieuwe LOSKADES
KOLOM bestaand
B26
Poort
Poort
niet in gebruik
helling heftruks
laadplatform
niv.+24,75
niv.+24,65
overloop RWA
Pluvia-debietrem
BESTAANDE WEG
BESTAANDE WEG
b.d.:26.83
o.b.:22.75
Ø: 0.40
b.d.:26.83
o.b.:22.78
Ø: 0.40
BESTAANDE BERM
BESTAANDE BERM
3894
ondergronds RW - bufferbekken hoogte water 1.50m
uitbreidbaar
3385
245
1985
700
ZONE VOOR DOORGAAND VERKEERD
NIEUWE BERM
1295
151
GRACHT OMLEIDEN

GRONDPLAN 1/200

[Titel]